

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOA 203
Vårterminen 2004

Campingfolk

– de frihetsbehövande

Författare: Fatima Stjernqvist
Handledare: Alexandru Panican

Abstract

This study aimed at understanding the phenomenon of permanent living in caravans. The central questions were; how did it come that the camping inhabitants chose to live permanently in caravans? How did they describe their living and the context? How did they describe themselves, the society and others reaction to their choice of living?

Empirical data from interviews with seven inhabitants was presented too seek to increase the understanding of the phenomenon.

The conclusion of this study was that permanently living in caravans probably could be regarded as a phenomenon, which has arisen in a time of capitalism and the states withdrawal. A time when the freedom seem to be more extensive for some wealthy groups while opposite condition seem to be valid for other not so well-off. The inhabitants describe the living in positive terms with only a few negative aspects. They describe themselves in terms of campingpeople who don't want to own so much because it is decreasing the freedom. They also thought that they are living in an unjust society where the most vulnerable groups are pressured out in the periphery. Other people's reaction at their way of living used to be negative in the beginning.

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och centrala frågeställningar	6
1.3 Centrala begrepp	7
1.4. Metod och urval	7
1.5 Studiens uppläggning	8
1.6 Urvalsmetod	10
1.7 Resultatets tillförlitlighet	11
1.8 Etiska överväganden	11
1.9 Tidigare forskning	12
1.10 Studiens uppläggning	13
2. Resultatredovisning	13
2.1 Hur bodde campinginvånarna innan de blev permanent boende i husvagn?	13
2.2 Hur kom det sig att man flyttade permanent till husvagn?	15
2.2.1 Ekonomiska motiv	16
2.2.2 Frihetsmotiv	19
2.2.3 Omställningar i livet	20
2.3 Hur beskriver campinginvånarna boendet och den omgivande kontexten?	21
2.4 Campinginvånarnas självbild, deras syn på samhället och andras reaktioner på boendet.	25
2.4.1 Hur beskriver campinginvånarna sig själva?	25
2.4.2 Hur ser campinginvånarnas allmänna samhällssyn ut?	26
2.4.3 Hur brukar det närliggande samhället uppleva boendet?	28
3. Analys	30
3.1 Motiv grundade utifrån omställningar i livet	31
3.2 Frihetsmotiv och ekonomiska motiv	32
3.3 Frihet i kapitalismen	33
3.4 Det originellas betydelse för friheten	36
3.5 Egendomsfrihet	40
3.6 En klagande ton	42
3.7 Campingfolket och dess scen	43
4. Slutdiskussion	47
Källförteckning	50
Bilaga 1. Intervjuguide	51
Bilaga 2. Presentation av intervjupersonerna	51

Förord

Ett hjärtligt tack till er informanter för att ni ställde upp och lät er intervjuas och för att ni bjöd in en vilt främmande människa i era hem. Tack snälla!

Vidare ett stort tack till min handledare Alexandru Panican, som varit ett utmärkt stöd under resans gång, då ditt engagemang, din noggrannhet och din klarsynthet aldrig vacklade!

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Idag bor vi större och modernare än förr. Förr cirka femtio år sedan hörde det inte till ovanligheterna att en familj bodde i en etta. Idag anses däremot en familj vara trångbodd om fler än två personer bor i ett rum. Vidare har andelen familjer som är bosatta i lägenhet minskat, vilket i huvudsak gäller barnfamiljer. I medeltal bor cirka sex av tio svenskar i småhus. Den allmänna bostadslinjen brukar se ut på det sättet att det första boendet sedan man lämnat ursprungsfamiljen är lägenhet. Därefter följer oftast husköp i samband med att man bildar familj och får barn. När sedan ålderns höst börjar närma sig flyttar man inte sällan till lägenhet igen (Ahrne, Roman & Franzen, 1996, s139). Vissa individers boendekarriär kompletteras även av boende i husvagn, stuga eller på båt under sommarmånaderna. Dessa boenden förknippas troligtvis med sommar och bad samt en flykt från det vanliga och triviala av flertalet. Dessa förhållanden kan möjligtvis vara en anledning till att jag knappast lade märke till campingområdet de gånger jag passerade förbi under sommarmånaderna, då jag var på väg till vänner som bor i trakten. När jag sedan passerade området i samband med att höstens eldröda mantel lagt sig som en slöja över området, slog mig tanken att det måste vara vackert att vakna upp i en paljett av färger. Att sedan vistas på bara ett par kvadratmeter de dagar när regnet stod som spön i backen och området förmodligen förvandlades till en lervälling verkade mindre lockande. När sedan rimfrosten omfamnat de nakna grenarna och snön täckt området tänkte jag vem sjutton är det som bor här mitt i vintern? Och vem är det som tänt de där ljusen inne i vagnarna som lyser så behagligt? Vem är dessa människor och hur kommer det sig att de bor i husvagn även på vintern?

Den beskrivna platsen är emellertid inte den enda i sitt slag. I Skåne finns cirka sexton campingplatser med öppethållande året runt. Utifrån mina iakttagelser började jag fundera kring vad ett huvudsakligt boende i husvagn på campingplats var ett uttryck för? Kunde det vara ett uttryck för folkhemmets successiva nedmontering och eventuellt ett hårdare samhällsklimat där de röda små husen med de vita knutarna fått lämna plats åt alternativa boendeformer?

Om man gör en historisk tillbakablick ökade svenskarnas materiella välfärd markant under efterkrigstiden, vilket karaktäriserades av att hushållen fick fler resurser. Detta märktes bl.a. på så sätt att allt fler människor fick möjlighet att köpa hus, bil och åka på semester. Vissa

samhällsdebattörer anser att det är mindre meningsfullt att tala om sociala klasser i dagens samhälle p.g.a. den inkomstutjämnning som skett sedan efterkrigstiden. De menar att avvikelser mellan grupper istället bottnar i att människor väljer skilda livsstilar. Det finns emellertid en tät förbindelse mellan social klass och livsstil, då klasstillhörigheten trots standardförbättring och social utjämnning alltjämt har en betydande roll när det gäller t.ex. intressen, vanor och preferenser (Ahrne, Roman & Franzén, 1996, s138-9). Kan fenomenet således ha sina rötter i att människor självmant valt boendeformen utifrån andra grunder? Att boendet möjligtvis speglar en förändring i tidsandan –en förändring bortom den gängse bostadsnormen? Andra relativt nya rörelser i dagens samhälle är t.ex. husbåtsboende och luffaturism, vilka utgör exempel på formationer som grundas utifrån intresse och livsstil. Luffare och vagabonder samt individer som frälst sitt hjärta till havet har emellertid funnits i alla tider. I detta sammanhang tänker jag mer specifikt på s.k. back packers och de som valt att bosätta sig permanent på en s.k. husbåt. Möjligtvis kan husvagnsboende vara ett uttryck för en ny livsstil där boendet kan beskrivas som ett frigörande från traditionella sociala former såsom de förhärskande boendeformerna i samhället. Måhända kan fenomenet även ha sina rötter i att samhällsklimatet hårdnat med följden att ett ordinärt boende inte är en självklarhet för alla medborgare. Sedan mitten av åttiotalet har således ojämlikheten mellan olika sociala grupper ökat och i dess spår har skilda fenomen som t.ex. hemlöshet uppstått. Ett fenomen som på 1970- talet nästan inte existerade i Sverige, men som under åttiotalet blev ett tydligt socialt problem. Vissa anser att det är socialtjänstens ovilja att stå för hyresskulder som lett fram till att somliga individer hänvisas till gatan. Andra bidragande faktorer kan således vara sviterna från psykiatrireformen som i vissa fall resulterat i att psykiskt sjuka människor hamnat på gatan (Ahrne, Roman & Franzén, 1996, s 60, 139). Kan permanent husvagnsboende eventuellt vara ett uttryck för en ny tidsanda där folkhemmets röda färg börjat blekna, vilket resulterat i att medborgarna söker nya bostadsalternativ? Eller kan fenomenet ha sina rötter i människors fria val?

1.2 Syfte och centrala frågeställningar

Ur problemformuleringen ovan har följande syfte och centrala frågeställningar växt fram. Syftet med studien är således att få ökad förståelse för fenomenet permanent husvagnsboende utifrån **campinginvånarnas perspektiv**.

Dem centrala föreställningarna är följande:

- Hur kom det sig att campinginvånarna flyttade permanent till husvagn?

- Hur beskriver campinginvånarna boendet och den omgivande kontexten?
- Hur ser campinginvånarnas självbild - och deras allmänna samhällssyn ut samt hur upplevs denna boendeform av det närliggande samhället?

1.3 Centrala begrepp

När jag i föreliggande uppsats talar om permanent husvagnsboende åsyftas att bo outhärligen i husvagn under årets alla månader samt ha sin adress knuten till boendet. När jag sedan talar om den omgivande kontexten är det campingområdet och invånarna som avses. Ett annat begrepp som bör beskrivas är det närliggande samhället, vilket avser vänner, bekanta, släktingar och arbetskamrater. Undersökningspersonerna benämns i termer av informanterna, intervjupersonerna samt campinginvånarna endast p.g.a. variationsskäl. I en av de centrala frågeställningarna har jag valt att använda begreppet flyttade, vilket kan tolkas som att jag utgått från att det var informanternas egna val som låg till grund för flytten. Detta är emellertid inget som jag utgått ifrån, då valet av begreppet skall ses mot den bakgrund att jag hade svårt att finna något annat lämpligare begrepp.

Hur kommer det sig då att jag har valt att benämna permanent husvagnsboende som ett socialt fenomen? Enligt Gilje & Grimen kan ett socialt fenomen uppstå eller sammansättas som ett resultat av *kontrakt* (Gilje & Grimen, 2003, s 222-3.) Det mobila boendet kan således ses i ljuset av ett skapande och förpliktigande kontrakt mellan enskilda individer. När invånarna anländer till campingen ingår de ett hyreskontrakt med campingvärderna. I kontraktet regleras bl.a. de rättigheter och skyldigheter som campinginvånarna har mot värderna och övriga invånare samt vice versa. Genom kontraktet skapas således en social ordning eller struktur mellan de individer som ingår i kontraktet. Kontraktet skapar följaktligen relativt stabila relationer mellan campinginvånarna, varför man kan tala om en grupp individer med en annorlunda organisering av det fysiska rummet än normalbefolkningen. Man kan därför utifrån dessa förhållanden tala om tillblivelsen av ett socialt fenomen, som jag ser det.

1.4 Metod och urval

I de kommande avsnitten kommer jag att redogöra för den metod som föreliggande uppsats vilar på, varför jag valt denna samt dess för- och nackdelar. Vidare kommer jag också att beskriva hur jag gick tillväga när jag kom i kontakt med informanterna. Jag beskriver även dem kriterier som jag använt mig av vid urvalet av intervjupersonerna.

1.5 Studiens uppläggning

Syftet med studien är att söka få ökad förståelse för fenomenet permanent husvagnsboende utifrån **campinginvånarnas perspektiv**, varför undersökningen utförts i de beforskades egen miljö. Att välja den kvalitativa metoden har därför känts naturligt, eftersom metoden används för att utforska, upptäcka och begripa egenskaper hos någonting (Svensson & Starrin, 1996, s 53). Uppsatsen har en explorativ karaktär, vilken förklaras av att undersökningens målgrupp troligtvis stått under forskningsluppen i relativt föga omfattning, se avsnittet kring tidigare forskning. Nedan i framställningen kommer jag även att redogöra för undersökningens hermeneutiska karaktär, varför jag i detta sammanhang också kan säga att inriktningen snarare går i linje med det induktiva arbetssättet än det deduktiva. Jag kan emellertid inte påstå att arbetsmodellen utgår från t.ex. Grounded theory med ansatsen att bilda hypoteser eller formulera teorier snarare att jag sökt efter befintliga teoretiska referensramar först när det empiriska materialet samlats in.

Samtal har varit ett centralt verktyg i arbetet med att samla in data. Datasamlingen bygger på sju intervjuer med boende på campingområdet. Intervjupersonerna har bott i husvagn från ett år upp till fjorton år. Två av intervjuerna har varit parintervjuer medan övriga tre har utgjorts av enskilda samtal. Huruvida materialet påverkats av att paren intervjuats tillsammans kan alltid diskuteras. Kan hända att de skulle ha svarat annorlunda om den andre parten inte hade närvarat. Jag tror emellertid inte att den andres närvaro har haft så stor betydelse, då samtliga informanter verkade svara utifrån sina egna uppfattningar. Vad jag bl.a. tänker på är att intervjupersonerna inte sökt stöd genom den andre parten via ögonkontakt eller inväntat att han eller hon skulle besvara frågan. Basen för samtalen har varit en intervjuguide med öppna, halvstrukturerade frågeställningar, vilket inneburit att det har varit intervjupersonerna som stått för ordval och uttryck. Intervjuguiden redovisas i sin helhet i bilaga 1 medan en kortfattad beskrivning av intervjupersonerna återfinns i bilaga 2. Intervjuerna har ägt rum i informanternas husvagnar eller på campingområdet. Detta har inneburit att jag fått en viss känsla för boendet och kontexten, vilket känts berikande. Intervjuerna har varat mellan femtio minuter och två timmar. Jag har valt att skriva ut de bandade intervjuerna ordagrant och i talspråk. Det har emellertid inte skett någon omskrivning till skriftspråk, eftersom jag dels velat söka bevara mina upplevelser från intervjutillfällena och dels för att söka komma fältet närmre. Sahlin skriver *I den ocensurerade verkligheten* att det inte går att "fånga sanningen" och att det oftast inte heller är målet med den kvalitativa intervjun. Istället står " trovärdiga och fruktbara tolkningar" av materialet i centrum (Sahlin, 2003, s 249). Ansatsen i studien har

således varit hermeneutisk och fokus har legat på att förstå fenomenet permanent husvagnsboende ur **campinginvånarnas perspektiv**.

Den valda metoden har dock vissa svagheter såsom t.ex. problematiken med förförståelse. Svensson & Sterrin anser att man bör ha en viss förkunskap om fältet man avser studera, eftersom risken att undersöka samma företeelse gång på gång härigenom minimeras. De anser också att det blir lättare att rama in studien och syftet om viss förkunskap finns om ämnet. Författarna nämner att det även finns en motsatt uppfattning, vilken kännetecknas av att observatören bör beträda fältet med obefintliga förkunskaper (Svensson & Starrin, 1996, s 60). Personligen tror jag att det är nästintill omöjligt att inte ha någon förkunskap om det ämne som man avser studera. Vad jag framför allt tänker på är att vad man än ämnar studera, bär man troligtvis med sig en uppsättning tankar, teorier och erfarenheter av s.k. generell karaktär som man troligtvis applicerar på undersökningsobjektet i viss utsträckning. När det gäller min förkunskap om den specifika boendeformen var den obefintlig när jag besökte fältet. Likväl kan jag inte blunda för att jag hade en del föreställningar om boendet, vilka bottnade i andra fenomen såsom hemlöshet, boende på koloni samt boende på båt. Hur ska man då gå tillväga när det gäller den nämnda problematiken? Ett sätt kan eventuellt vara att medvetandegöra sina föreställningar, så att inte dessa kommer att vara vägledande i t.ex. intervjusituationen. I sådana fall kan detta förhållande resultera i att man söker pressa in undersökningsmaterialet inom dem ramar man själv förfogar över. Härigenom riskerar man troligtvis inte bara att stänga ute andra perspektiv utan också att snedvrیدا materialet. Jag har därför försökt ha dessa förhållande i åtanke när jag besökt fältet. I den o censurerade verkligheten fördjupar Sahlin detta resonemang ytterligare, då hon bl.a. för en diskussion om risken med att rådande diskurser, begrepp och definitioner kan leda fram till en förståelse av den aktuella problematiken där ”svaga” grupperns perspektiv och motdiskurser utestängts (Sahlin, 2003, s 266- 267). När det gäller bearbetningen av materialet har en central tanke varit, mot bakgrund av studiens syfte, att arbetet skall präglas av **de boendes perspektiv**. Detta har inneburit att jag sökt förstå och tolka intervjuerna utifrån informanternas horisont. I uppsatsen utgör intervjupersonernas berättelser därför kärnmaterialet varifrån vissa typiska förhållanden sedan kunnat urskiljas. I analysen därefter har jag kopplat det empiriska materialets olika delar till en teoretisk begreppsapparat för att söka öka förståelsen för fenomenet permanent husvagnsboende och för att lyfta densamma till en mer allmän nivå. I detta avseende kan man därför tala om att en *dubbel hermeneutik* tillämpats i viss utsträckning (Gilje & Grimen, 1992, s 181). I detta sammanhang kan det också hända att t.ex. en diktare,

konstnär eller historiker skulle ha tolkat fenomenet annorlunda, varför studien skall ses i ljuset av den samhällsvetenskapliga diskussionen.

En annan problematisk fråga är maktfrågan, vilken kan förstås utifrån den asymmetriska relation som inryms i intervjusituationen, eftersom det endast varit jag som sökt upplysningar om campinginvånarna. Det är även jag som är innehavare av dokumentationen och står för tolkningen av materialet. Vidare öppnar sig intervjupersonerna inte endast för mig utan även för ett framtida auditorium i form av socialhögskolans lärare och elever. Ett sätt att söka minimera effekterna av detta förhållande kan således vara att söka säkra att man förstått intervjupersonerna rätt, att behandla materialet konfidentiellt samt att visa den slutliga produkten för informanterna innan den offentliggörs.

1.6 Urvalsmetod

Den första kontakten med människor som valt att bo permanent i husvagn skedde via en annan camping än den aktuella campingen som uppsatsen vilar på. Bemötandet bland campinginvånarna var relativt svalt varför jag valde att inte gå vidare i mina försök att finna intervjupersoner på denna camping. En anledning till att jag inte fick inträde kan således ha att göra med att campingen i stor utsträckning beboddes av Romer och resande, vilka varit relativt eftertraktade på forskningsfältet. Må hända att det finns en viss mättnad när det gäller att stå under forskningsluppen hos dessa grupper. Händelsen var dock berikande, eftersom denna ledde fram till att jag bestämde mig för att söka finna intervjupersoner som inte var resande eller t.ex. Romer. Ett ställningstagande som baserades på att det skrivits ganska mycket om dessa grupper tidigare och varför uppfinna hjulet ännu en gång? Jag tyckte därför att det skulle vara intressant att intervjua personer som inte hade resandekulturen med sig sedan barnsben, dvs. personer som ”valt” boendeformen utifrån andra aspekter än sin kultur och sin etniska tillhörighet. Hursomhelst, bestämde jag mig för att söka få kontakt på en annan camping och där gav mina försök att värva informanter resultat. Det hela började med att när jag kom till campingen, mötte jag en man och frågade honom om han var ansvarig för receptionen eftersom han befann sig utanför denna. Det var han emellertid inte och upplyste mig om att campingen öppnade först den första april. Jag frågade då lite undrande hur det kom sig att campingen höll cirka femton gäster vid denna tidpunkt. Mannen berättade därefter att han och hans fru var året om campare likt övriga gäster, vilka hade en viss dispens när det gällde öppettiderna. Jag nämnde då mitt syfte med besöket vartefter mannen erbjöd sig att

ställa upp på en intervju. Därefter rullade det på i form av att intervjupersonerna tipsade mig om andra eventuella informanter. Urvalet kan därför beskrivas i form av snöbollsmetoden.

Ett kriterium som legat till grund för mitt urval är att intervjupersonerna skulle vara permanent husvagnsboende under årets samtliga månader. Boendets längd eller geografiska läge har däremot inte haft betydelse när det gäller urvalet. Vidare har inte åldern varit av någon vikt vid urvalet. Jag hade emellertid tyckt att det skulle ha varit intressant med en bredare åldersspridning, eftersom man härigenom troligtvis skulle kunna vinna en större förståelse för fenomenet. Men eftersom jag varit beroende av de som var villiga att ställa upp har önskemålet fått ge vika för dem faktiska omständigheterna. Jag frågade således inte efter intervjupersonernas ålder, men uppskattningsvis befann sig flertalet av dem i övre medelåldern, två i pensionsåldern medan en informant tillhörde den yngre medelåldern. Av intervjupersonerna är fyra män medan de övriga tre är kvinnor. Könsspekterna har emellertid ingen betydelse i studien. Utifrån de iakttagelser som gjorts vid de tillfällen jag besökt campingområdet, kan det dock konstateras att ensamhushållen endast består av män. Att ensamma män i större utsträckning än kvinnor väljer att bo i husvagn vågar jag emellertid inte påstå, då underlaget är för ringa att göra några sådana slutsatser.

1.7 Resultatens tillförlitlighet

När det gäller materialets tillförlitlighet kan jag väl kort nämna att eftersom det insamlade materialet utgår ifrån informanternas horisont, tror jag att sannolikheten är relativt stor att även andra undersökare skulle få samma svar som dem jag fick av informanterna. Kanske skulle någon annan undersökare ha kommit fram till en annorlunda förståelse av fenomenet i de fall vederbörande valt en annan begrepps och teoriapparat än den som uppsatsen vilar på. Några generella slutsatser när det gäller permanent husvagnsboende kan emellertid inte göras utifrån studien, då materialet är alldeles för snävt för detta. Däremot kan studien troligtvis öka förståelsen för hur permanent husvagnsboende kan te i vissa fall och för vissa individer.

1.8 Etiska överväganden

Redan när jag bestämde mig för vad jag ville undersöka, började moralens väktare göra sig gällande. Jag reflekterade över om det var etiskt riktigt att studera människors boende, då hemmet för många är deras borg. Vidare att detta förhållande skulle kunna skilja sig åt beroende av vem som tillfrågades, dvs. p.g.a. av vilka normer de levde utifrån samt beroende av vilken kultur informanterna tillhörde. Jag förstod redan i detta skede att respekt för mina

eventuella intervjupersoners integritet - såväl mot deras värdighet och såväl mot deras privata rum - skulle utgöra viktiga ingredienser i bemötandet. Att släppa in en nästintill okänd människa i något så privat som hemmet kanske jag inte själv skulle uppskatta...

Jag fundera också över om de eventuella intervjupersonerna skulle kunna känna sig utpekade genom studiens syfte, som i mångt och mycket baserades på att boendet skilde sig från normen. Jag reflekterade även kring hur jag skulle förhålla mig till mina eventuella informanter – å ena sidan skulle jag vara gäst i deras hem och å andra sidan var relationen mellan oss inte symmetrisk, eftersom det endast skulle vara jag som sökte upplysningar om informanterna. Utifrån dessa funderingar insåg jag bl.a. vikten av att poängtera för mina blivande intervjupersoner att det var mitt intresse för fenomenet som låg till grund för undersökningen, och att jag inte hade för avsikt att lägga några värderingar kring boendet eller kontexten. Vidare att det skulle vara intervjupersonerna själva som bestämde i hur stor utsträckning de ville medverka och vart intervjuerna skulle ske. I praktiken ganska självklara saker, men troligtvis inte alltid tillämpade. Efter dessa betänkligheter kom jag således fram till att det förmodligen skulle vara riktigt att genomföra studien. Att materialet även skulle behandlas konfidentiellt var en annan viktig etisk aspekt i ställningstagandet, varför materialet också kom att avlyssnas och skrivas ut med endast mig närvarande.

1.9 Tidigare forskning

När det gäller tidigare forskning om det aktuella ämnesområdet, dvs. fenomenet permanent husvagnsboende, har jag inte lyckats finna någon forskning som just behandlar den aktuella målgruppen. Det har däremot skrivits ganska mycket om resande och Romer, vilka oftast bor i husvagn under vissa delar av året. Men vanligen bygger detta material på andra förhållande än vad föreliggande studie gör t.ex. etniska utgångspunkter. Därav har jag funnit att det kan vara av vikt att fylla den kunskapslucka som verkar finnas när det gäller förståelsen av fenomenet utifrån andra aspekter än dem som redan behandlats. Jag har därför sökt vidga ramen när det gäller tidigare forskning i form av att knyta an materialet till avvikelsefenomen i allmänhet. Avvikelsen skall först och främst ses i skenet av att det är boendet som är avvikande från den gängse bostadsnormen i samhället, dvs. inte boendets invånare. Howard Becker menar att avvikelsen inte är en egenskap som vissa individer är bärare av, då det handlar om en relationell process. Avvikaren avviker alltid från något, vilket handlar om boendet i detta fall (Becker, 2003, s 173). För att teorin skall vara gångbar krävs således en förståelse för vem det är som har makt att stämpla vem som avvikare. Norbert & Scotson visar i sin studie

Etablerade och outsiders hur den moraliska stigmatiseringen är ett vanligt förekommande maktmedel inom alla maktförhållande - mellan en grupp som är etablerad och härskande och en grupp som är av en mer underordnad ställning och därför dominerad (Norbert & Scotson, 1999, s xii). Norberts & Scotsons forskning samt Becks tankegångar kan således vara till hjälp i förståelsen av det föreliggande materialet, men täcker inte hela studien utan snarare endast vissa delar som har att göra med hur samhället brukar reagera på boendet.

1.10 Studiens disposition

I detta inledande kapitel har jag sökt att ge en bild av studiens bakgrund. Vidare har jag redovisat studiens syfte och de centrala frågeställningarna samt för metodavsnittet.

Härigenom har jag redan till viss del visat på studiens disposition. I kapitel 2 kommer jag att redogöra för det empiriska materialet medan kapitel 3 är studiens analysdel, vilket innebär att materialet knyts an till dem teoretiska perspektiv som jag tror kan vara till hjälp vid förståelsen av permanent husvagnsboende. Kapitel 4 är således studiens sista avsnitt där jag för en slutdiskussion kring studiens analysresultat.

2. Resultatredovisning

I detta avsnitt presenteras resultatet av studien i huvudsak utifrån dess centrala frågeställningar. Redovisningen fokuserar på förhållanden som i olika avseenden varit typiska i informanternas beskrivningar av permanent husvagnsboende. När det refereras till enskilda citat är det med anledning av att illustrera ett förhållande som är representativt för intervjupersonerna och relevant för uppsatsens syfte. Redovisningen av intervjuerna följer en struktur som är baserad på de centrala frågeställningarna medan de mer underliggande frågorna är inbakade i materialet där jag funnit det lämpligt att beskriva dessa. Inledningsvis kommer jag att beskriva hur informanterna bodde innan de flyttade permanent till husvagn för att på så sätt söka få en mer sammansatt bild av deras boendekarriär. Först därefter belyser jag de centrala frågeställningarna. Sammanfattningar kommer att göras löpande genom avsnittet.

2.1 Hur bodde campinginvånarna innan de blev permanent boende i husvagn?

Innan campinginvånarna bosatte sig permanent i husvagn bodde samtliga utom en i lägenhet, då den senare var husägare. Några hade emellertid varit husägare tidigare i livet.

Upplevelserna av det tidigare boendet beskrivs överlag i positiva termer, men ingen av informanterna anser dock att de vill uppta tidigare boendeformer. I avsnittet nedan som behandlar boendet och kontexten kommer jag att gå närmre in på vad dessa

ställningstaganden botten i. Hursomhelst, beskriver en informant den tidigare bostaden så här;

Vi bodde i en liten, ja liten och liten, två rums lägenhet, alldeles helt perfekt. – Ja, man skulle nästan. Det var en vanlig hyreslägenhet en marklägenhet. Vi hade hörntomten. Man skulle kunna säga att det var precis som ett två rums radhus, för vi hade en liten gräsplätt och lite sånt. Och sen lite plantering på baksidan som vi skötte. – Det verkar vara fint. Ja, det var kanon fint.

En annan intervjuperson beskriver tidigare boenden på följande vis;

Men vi har ju bott väldigt flott i villa i Trosa hade vi. Sen har vi ju bott i den fina våningen i Söderhamn sådär patriciehus från 1880- talet med lång gardiner och det var så vackert, så vackert

I campinginvånarnas beskrivningar av tidigare boenden förekommer emellertid även känslor av ofrihet;

Friheten med det nuvarande boendet är att du inte sitter i en lägenhet och tittar på väggarna i stort sett.

Bor du i lägenhet, vet du. Har du en uppsägning på tre månader och sen sitter man där. Usch, bara!

Genom campinginvånarnas redogörelser kring tidigare boende framkommer således ambivalenta känslor som består av upplevelsen av att ha bott bra, men samtidigt att man känt sig ofri och instängd. Vägen från lägenhet eller hus till att bosätta sig permanent i husvagn har emellertid varit en relativt långsam process för campinginvånarna. Den har varit flankerad av tillfälligt boende i husvagn under sommarmånaderna och för några under arbetsveckorna i samband med arbete som t.ex. grävmaskinist och gatuköksarbetare. I vissa fall har det funnits en väntan på att barnen skulle bli vuxna och klara sig på egen hand. För någon har husvagnsboende alltid varit en dröm medan drömmen växt sig stark under en tioårsperiod för andra. I en del fall besökte man olika campingar innan man bestämde sig för vart man ville bo. Hos flertalet har valet av camping således oftast utgått från geografiska ställningstaganden såsom närhet till familj, släkt eller vänner. I valet av camping har också standarden varit viktig. Samtliga intervjupersoner uppgav att det var standarden på duschutrymme, bastu, toalett, diskrum och kök som slutligen avgjorde att valet föll just på den aktuella campingplatsen. Beslutet att bosätta sig i husvagn har således inte varit planlöst utan har i de flesta fall föregåtts av väntan, förberedelse samt bedömning av olika campingområden innan flytten ägt rum. En informant uttrycker detta förhållande i korthet på följande sätt;

Det är liksom inget man gör över en natt, va.

Gemensamt för samtliga campinginvånare är att de provat på husvagnsliv i någon form tidigare och uppskattat det. Nedan i framställningen kommer jag som sagt att gå närmre in på vad det är som intervjupersonerna värderar när det gäller boendet och kontexten. Jag kommer också i detta avseende att beskriva de mer ofördelaktiga bitarna när det gäller att bo i husvagn.

2.2 Hur kom det sig att man flyttade permanent till husvagn?

Det var campinginvånarnas egna beslut att bosätta sig permanent i husvagn, vilket innebar att de hade möjlighet att bo kvar i sina tidigare boenden om de velat detta. Informanterna säger även att de har möjlighet att uppta tidigare boendeform om det nuvarande boendet inte skulle kännas bra. En informant uttryckte det så här;

Trivs man inte är det bara att åka till Ikea och köpa nya möbler. Svårare än så är det ju inte.

Det finns emellertid campingar där socialen betalar för klienter som inte kan få något annat boende, enligt campinginvånarna. Men upplevelsen är emellertid den att socialen inte skickar ut klienter på campingplatser i samma utsträckning som för tio år sedan. Då rymde bl.a. Skärholmens camping i Stockholm och Bredängens camping i Göteborg många av socialens klienter. I vissa fall kräver campingvärdarna förskottsbetalning av bl.a. Romer eller resande för att vara säkra på att få in campingavgifterna, enligt intervjupersonerna. Campingvärdarna har emellertid inte krävt informanterna på någon förskottsbetalning, eftersom de har värdarnas tillit när det gäller betalningsförmåga. Det finns emellertid många som inte har någonstans att bo på grund av t.ex. betalningsanmärkelser eller psykisk sjukdom, enligt campinginvånarna. Husvagnsboende kan därför vara ett alternativ för vissa grupper i samhället. Även på den aktuella campingen finns människor som lider av psykiska problem eller som skulle vara i behov av vård p.g.a. ålderdom, enligt intervjupersonerna. Så här säger en informant om detta;

Och sen har vi en kille som bor i bilen där nere, men han är psykiskt sjuk och det är väldigt synd. Väldigt rar kille, men han skulle behöva ett annat boende. Skall man bo på camping, då skall man bo så länge man orkar och klarar det, va.

Det var således informanternas egna beslut att bosätta sig i husvagn och de hade möjlighet att bo kvar i sina tidigare boenden om dem så ville. De säger emellertid att för många individer är boendet det enda alternativet, eftersom vissa grupper i samhället inte har möjlighet att kvalificera in sig på bostadsmarkanden. Detta var således inte fallet för intervjupersonerna.

I framställningen nedan kommer jag att redogöra för de huvudmotiv som låg bakom den permanenta flytten till husvagn, vilka består i ekonomiska motiv, frihetsmotiv och motiv som grundas utifrån t.ex. skilsmässa, sjukdom och arbetslöshet.

2.2.1 Ekonomiska motiv

I intervjupersonerna berättelser när det gäller beslutet att bosätta sig permanent i husvagn, är de ekonomiska aspekterna ständigt återkommande. Dessa motiv är således inte de enda anledningarna till varför man valde att flytta till husvagn, men ekonomin utgjorde emellertid en stor del i beslutet. Campinginvånarna menar att husvagnsboende är ekonomiskt fördelaktigt i jämförelse med att bo i till exempel lägenhet eller hus, eftersom campinghyran uppgår till 1350: per månad. I denna avgift ingår till dags datum även ström, vilket den kommer att göra till och med den sista september. Men troligtvis när vintersäsongen tar vid, kommer var och en av de fastboende att få betala ström efter förbrukning. Blir det blir avsevärt dyrare att bo i husvagn om strömmen tillkommer, säger vissa av campinginvånarna att de får avväga om dem skall bo kvar. En informant säger så här;

Men blir det mycket dyrare än vad det är idag är det inget alternativ. För givetvis är det också ett alternativ det här med ekonomin, för det är ju bra mycket billigare att bo så här än i en lägenhet. Helt klart.

Men boendeformen har en stark förankring hos campinginvånarna. Det finns således inga planer på att flytta som det ser ut i nuläget utan man säger att man får vänta och se hur utvecklingen kommer att bli när det gäller huruvida boendekostnaden kommer att stiga eller inte;

Nej, lägenhet blir det inte igen, då skall det bli några drastiska sjukdomar.

Ja, jag skulle inte vilja flytta tillbaka. Inte. Nej detta är så bra som det är.

En annan ekonomisk aspekt som någon nämner är att man brukade bo i husvagn under halva året varför de hade dubbla hyreskostnader, dvs. dels för lägenheten och dels för husvagnen. Samtidigt upplevde intervjupersonerna att de inte hade så stort behov av dem utrymmen som de hade, eftersom i princip bara köket och sovrummet nyttjades;

Att gå och betala femtusen kronor i månaden till liksom ingenting. Vi använde ju bara köket och sovrummet. Vi hade ju ingenting för dem femtusen kronorna.

Vidare anser flertalet av intervjupersonerna att det inte känns riktigt att en lön går åt till bara hyra och diverse utgifter som tillkommer. Husvagnsboende utgör således ett billigare alternativ när det gäller att bo, vilket medfört att det ekonomiska utrymmet blivit större än vad det varit tidigare. Detta förhållande har lett till en ökad frihet när det gäller att kunna unna sig saker och ting t.ex. att gå ut och äta;

Vi lever gott. Man behöver liksom inte titta i plånboken varje gång man ska ut och äta eller något eller köpa någonting, sådär vidare... Bodde man i lägenhet hade man fler kostnader, då fick man ju titta lite grann, ju.

En åsikt bland informanterna är att en individs ekonomi är tätt förbunden med hennes frihet, dvs. om det ekonomiska utrymmet är för snävt blir följden att friheten begränsas. Ett minimerande av de löpande utgifterna har därför utgjort en viktig strategi när det gäller att inte låsas fast i utgifternas kättingar, enligt informanterna. En av intervjupersonerna som har en väldigt rik fritid i form av att han reser, spelar golf, bridge, simmar och dansar säger att han inte ville ge avkall på sina intressen bara för att ha råd att bo. Han har därför valt att se över vart han kan göra besparingar;

Boendet för mig betyder frihet och ekonomin, men friheten ligger i ekonomin. Har du ingen ekonomi har du ingen frihet. Så enkelt är det och har man inte har andra tillgångar än dem som staten betalar ut i form av pension, så är det inte så mycket mer att ge på och då gäller det att se på utgifterna. Kan ej fatta att man sätter sig i ekonomiska svårigheter p.g.a. boendet, då behöver man inte sätta sig i den situationen, ju. Jag menar att de som köper radhus och ger ett par hundratusen plus sex till sjutusen kronor i månaden i bara hyra och till det kommer en massa annat. Och då har man ingen frihet längre, då är där pengar till mat och till boendet.

Campinginvånarna säger att man väljer själv var man vill bo. Man är inte tvungen att bo i lägenhet, radhus eller villa om detta innebär att hela ens lön går åt för att bo. Informanterna menar att många i vårt samhälle inte vågar bryta upp från den gängse bostadsnormen varför vissa hellre väljer att gå på knäna eller i personlig konkurs än att avvika från massan. Detta faktum uppger informanterna att de vill undvika. Man anser också att det här med att bo oftast är en statusfråga och att de inte själva har behov av att bo i en stor villa med vit mexitegel och stor veranda. Nedan i avsnittet som belyser hur informanterna ser på sig själva och hur de ser på samhället i stora drag, kommer jag närmre att beskriva campinginvånarnas antikonsumentistiska livssyn/stil, som troligtvis också ökar förståelsen för valet av boende och deras syn på livet.

Någon informant beskriver också hur det nuvarande boendet lett till att han inte känner så stor press när det gäller huruvida han skall få arbete eller ej, eftersom paret klarar sig ekonomiskt oavsett utgången;

Som du ser rasar samhället bit för bit. Då är det bättre att sitta här tryggt. Skulle inte jag få något jobb så skiter jag i vilket. Man struntar inte i det så, men man kan ju göra det. – Ni klarar er ekonomiskt ändå? Jaa... Det gör vi.

De ekonomiska aspekterna har således tagit ett relativt stort utrymme i informanternas berättelser, varför det kan vara på sin plats att i korta ordalag benämna campinginvånarnas position på arbetsmarknaden och i socialförsäkringssystemet. Tre av informanterna uppbär pension varav en är förtidspensionerad, två är arbetslösa, en arbetar på verkstad medan en annan intervjuperson livnär sig på kuriosa- och blomförsäljning. I det senare fallet bedrivs verksamheten tillsammans med sambon som uppbär pension om fyratusenfemhundra kronor i månaden. Så här beskriver de sin ekonomiska situation;

Vi har mycket att göra på vårsäsongen, då plockar vi blommor. Vi säljer inte bara saker. Vi plockar blommor och säljer till blomhandlarna. Liljekonvaljer först i tre veckor sen prästkragar och vilda blåklint i tre veckor. (Kvinnan) - Vad initiativrika ni är! Det blir man när man är fattig, vet du. I vårt gamla liv hade vi aldrig under tjugotusen i plånboken (Kvinnan). Det var på den tiden. (Mannen). Nu är vi glada om vi har tjugo kronor. (Kvinnan). Vi har alltid möjlighet att få in överlevnadspengar genom att jobba. Det har vi. (Mannen). Vi jobbar alltså nästan varje dag. Sju dagar i veckan jobbar vi nästan. Jag kan inte ens gå till läkaren. Jag har inte råd. Det gör jag inte. Jag lägger inte tvåhundra kronor på ett läkarbesök. Då dör jag hellre. Bara vi har mat, va. Och mat det kan man ju laga själv. Vi bakar bröd om det behövs. Om man har mjöl, bakpulver och margarin kan man göra vilka grejor som helst, va. Och dela ut till andra runt omkring. (Kvinnan).

Trots att paret upplever att de har en ansträngd ekonomi är de av den uppfattningen att de inte fattas något i livet eller att de skulle vilja ändra på något även om chansen gavs. Mannen uttrycker sin syn på saken på följande vis;

Det är spännande, vet du. Spännande varje dag man inte har någonting.

Övriga informanter uppgav emellertid inte att deras ekonomi skulle vara ansträngd utan de återkom relativt ofta till att de "levde gott" i största allmänhet. En arbetslös kvinna som uppbär alfa- kassa om tvåtusen kronor i månaden ansåg t.ex. att de klarade sig mer än väl trots hennes låga inkomst, eftersom hennes man arbetade och p.g.a. att de hade så små utgifter.

2.2.2 Frihetsmotiv

Hos samtliga informanter fanns frihetsmotiv med i bilden när det gäller frågan hur det kom sig att man flyttade permanent till husvagn. Samtliga har som sagt provat på boendet tidigare antingen under sommarmånaderna eller i arbetsveckorna och har då uppskattat frihetskänslan som de tycker att boendet för med sig. Frihetsmotiven är också intimt förknippade med campinginvånarnas självbild i form av de ofta beskriver sig som ”de frihetsbehövande”. Nedan kommer jag således att återkomma till frihetsbegreppet när jag diskuterar informanternas syn på sig själva. Även informanternas beskrivningar av boendet och kontexten genomsyras av frihetstankar, som är ett ständigt återkommande tema i informanternas berättelser oavsett samtalsämne. I frihetsmotiven återfinns inte sällan ett lösgörande från de ordinära boendeformerna i samhället. Informanterna säger att de inte sällan förknippar den gängse boendeformen i samhället med statusjakt och med behovet att behöva överglänsa varandra. Några sådana behov säger sig informanterna inte ha. Vidare säger de att det känns befriande att ha gjort sig av med en stor mängd ägodelar i samband med flytten. De upplever inte heller att de skulle vilja bli innehavare av fler materiella ting än vad de för tillfället är ägare till. Att inte äga för mycket ger således en känsla av inte vara fast eller bunden vid varken ting, platser eller som i vissa fall av lån, enligt intervjupersonerna. Husvagnsboende innebär rent praktiskt att utrymmet för materiella ting är bengränsat, vilket campinginvånarna endast upplever som positivt. En informant beskriver detta förhållande t.ex. så här;

Vi har ju gjort av med allt i hemmet, vad man säger. Det vi hade, va. Det gick på auktion. - Hur kändes det? De kändes bara bra. Man saknar ingenting. Vi har tagit vara på det vi tyckte vi ville ha, va. Och det blev inte så mycket.

En annan campinginvånare uttrycker sig i liknande ordalag;

När vi flyttade ut här så gjorde vi av med så mycket, så mycket, så mycket. För vi hade en hel del och det är ingenting som jag saknar. Vissa grejor har jag tagit vara på. Folk jagar mycket status och prylar, men det är inget man tar med sig en gång. En gång när man går bort.

När intervjupersonerna beskriver sina tidigare boenden är det med en känsla av att känna sig instängd, att vara bunden till en plats och att leva ett inrutat liv. Husvagnen som informanterna beskriver som ”ett hus på hjul” möjliggör att man kan flytta om lusten faller på eller om man inte trivs - utan att behöva vänta på några uppsägningar. Kostnaden för flytten är likställd med antal körda mil, dvs. endast med bensinkostnader. Mat skall man ha ändå, anser informanterna. För en del av intervjupersonerna är drömmen att tillbringa halva året i Spanien

och halva året i Sverige. Den mobila möjligheten som boendet för med sig skapar en känsla av frihet och intervjupersonerna poängterar även smidigheten vid en eventuell flytt. En man beskriver det så här;

Jag tycker att det är ett behändigt, bra sätt att bo. Lätt att flytta. När man flyttar är det bara till att koppla på bilen. Slippa packa ned en massa grejor. Allt följer med, mattor, gardiner och hela köret. Jo, det är ju friheten.

Ett par vars verksamhet utgör en avgörande faktor för vart de slår sig ned, säger så här;

Det är känslan. (Mannen). Frihetskänslan. (Kvinnan). Trivs man inte, då lämnar man stället bara. Nu trivs vi väldigt bra här i kommunen, men å andra sidan vet du. Nu börjar det bli vår och då sitter vi ibland på kvällarna, vet du och pratar om vart vi skall hän. Vilka torg vi kan arbeta upp. Vi har nog bott... - Ja, i nästan alla svenska landskap som finns. (Mannen).

Några andra informanter uttrycker sig på liknande sätt:

Vi kan åka iväg när vi vill, va. När vi tycker kan vi köra. Ja, det är lugnet, friheten och harmonin, att bara kunna köra, dra och sätta vagnen någonstans och möta nya människor. (Kvinnan) Ja, detta är huset på hjul. Du gör som du vill. (Mannen)

Vidare har friheten till naturen en central plats hos informanterna. Man upplever frihet med att kunna gå ”rakt ut i naturen”, att slippa ta sig med bil för att komma ut i skog och mark. Omgivningen runt campingen är således kantad med äldre lövträd, en rinnande bäck och vissa områden är täckta av ängsmark. I nästan samtliga fall bodde campinginvånarna i lägenhet innan flytten till husvagn tog vid, varför man inte hade naturen in på knutarna. Ett par upplever att de inte längre är i behov av några fritidsintressen sedan de flyttat till husvagn p.g.a. att de har naturen så nära. En annan informant anser att naturen är det viktigaste i hennes liv och att naturen med träd, djur och växter är hennes gud, eftersom det är den vi lever av. I kvinnans och hennes sambos fall är detta faktum speciellt påtagligt, eftersom de bl.a. livnär sig på växtligheten från naturen i form av de plockar vilda blommor som de sedan säljer. Paret har också en hel uppsättning fåglar under sina vingor, vilka de ger mat och kallar vid namn och som de hellre studerar inifrån husvagnsfönstret framför att titta på tv.

2.2.3 Omställningar i livet

Andra motiv bakom beslutet att bosätta sig i husvagn utgörs av skilsmässor, sjukdomar och arbetslöshet. Dessa motiv fanns med hos samtliga campinginvånare utom hos ett par. I samtliga fall innebar det inträffade att husvagnsplanerna förverkligades, men informanterna upplever inte att det var händelserna i sig som avgjorde att man bosatte sig i husvagn. Man

skall snarare betrakta dessa som utlösande faktorer, då planerna att bosätta sig i husvagn funnits med långt tidigare än det som inträffade, enligt campinginvånarna. En informant beskriver t.ex. att det var makens sjukdom och de svårigheter som följde därefter, som gjorde att de bestämde sig för att lämna allt "skit" bakom sig och förverkliga dem tioåriga planerna att bosätta sig i husvagn. I andra fall har informanterna endast nämnt de personliga förhållandena väldigt kort och inte velat gå närmre in på den privata sfären, varför presentationen av dessa motiv är kortfattad.

Sammanfattningsvis har således informanterna uppgett tre grundläggande skäl till hur det kom sig att man flyttade permanent till husvagn, vilka är följande; ekonomiska motiv, frihetsmotiv och motiv som grundas utifrån omställningar i livet. Innan informanterna flyttade till husvagn bodde samtliga utom en i lägenhet, då denne bodde i hus. Det var således informanternas eget beslut som låg till grund för flytten och andra bostadsalternativ fanns också till hands.

2.3 Hur beskriver campinginvånarna boendet och den omgivande kontexten?

Informanterna beskriver boendet i nästan endast positiva termer. Någon är också av den uppfattningen att flytten är det bästa som hon gjort i livet. Samtliga upplever att det är ett boende som passar de alldeles utmärkt och ingen av informanterna upplever att de skulle vilja byta ut boendet mot något annat sätt att bo;

Det är friheten och just det här lilla. Det blir så intimt på alla sätt och vis. Jag vet inte... Det är ett boende som passar mig **alldeles** ypperligt. Det ska mycket till för att jag ska flytta ifrån det. Helt klart.

Om man ser till hur länge informanterna bott i husvagn, rör det sig om ett år upp till fjorton år. När det gäller den aktuella campingen har campinginvånarna bott på denna mellan ett år och sju år. Informanternas syn på boendet i framtiden är den att framtiden det är imorgon det och den vet man inget om. Att planera och ruta in livet ligger inte för campinginvånarna, säger de. Informanterna anser att man aldrig vet vad som händer i framtiden, när man kopplar på vagnen och drar iväg till nya vyer. Det är det som är friheten att inte veta hur morgondagen kommer att se ut. Så här säger en campinginvånare när han får frågan hur framtiden ser ut när det gäller boendet;

Ah, det jag inte svara på. Det kan ändra sig till nästa månad, eller nästa vecka att vi drar. Det vet man aldrig alltså. Det är en härlig känsla, ja det är det.

Endast två av informanterna uppger emellertid att det skulle finnas planer på att flytta från den aktuella campingen, vilka bottnar i parets försäljningsverksamhet. I ett par fall finns emellertid drömmar om att tillbringa halva året i Spanien och den resterande tiden på den aktuella campingen. En av campinginvånarna som bott på den aktuella campingen i sju år upplever emellertid att idealet skulle vara att bo i ett hus, men uppoffringen i form av att vara fast på en plats upplever han vara för stor;

Jag tål inte när jag låses fast på något sätt, så det här passar mig bra.

Att campinginvånarna trivs med boendet beror således på lite olika förhållanden. Om man ser till det rent fysiska utrymmet, upplever informanterna det befriande att inte ha så mycket att städa eller att underhålla. Vidare resulterar det begränsade utrymmet i att man inte samlar på sig en ”massa prylar” – ett förhållande som man uppskattar och som informanterna säger sig ha att göra med deras icke materiella livsstil. Boendet beskrivs inte sällan i termer av vårt lilla hus/villa och något som är campinginvånarnas eget och något som är betalt. En informant berättar att det var efter de personliga händelserna i hennes och makens liv som de bestämde sig för att nu skulle de ha sitt eget. I andra fall uttrycktes förhållandet enligt följande;

Det här ju vårt eget! Det är litet, väldigt litet, men det är betalt kontant. Det är vårt hus s.a.s. va. Vi var hos våra goda vänner i deras flotta stora villa. Vi hade en hel övervåning för oss själva. Vi bara längtade hem. Ju fortare desto bättre.

Ja, fördelen är ju att man går runt sitt eget hus s.a.s. va.

Jag tycker att det är jättebra att bo i husvagn. Det är ju som att bo i en liten villa.

Boendets mobila kapacitet är en annan positiv faktor, enligt informanterna. Se citat ovan. Trivseln och standarden på campingen är andra bidragande orsaker till den positiva upplevelsen av boendet. Vidare upplever campinginvånarna att boendet och kontexten bidrar till att man kan vara sig själv, dels bl.a. vad gäller klädstil och dels när det gäller den sociala biten. En informant beskriver det så här;

Jag säger som så, att man kan klä sig lite hur man tycker. Man behöver inte tvunget gå i högklackade skor och sånt, va. Det är firare alltså. Man går här på gården och så möter man nån. Hej, hej! Hur är det? Det gör man inte när man bor i bostad, va. – Vad kan det bero på? Ja, den ene tror nog att den är finare än den andre.

Och en annan intervjuperson säger så här;

Jag vet att vill jag gå ut och prata med någon så gör jag det. Å vill jag inte så skiter jag i det, då drar jag ned min dragkedja och sen blir jag där.

Campinginvånarna beskriver i många fall att ”de hittat sig själva” sedan de bosatte sig permanent i husvagn. De känner sig lugnare inombords än tidigare och upplever en större harmoni i tillvaron. När jag undrar vad förhållandet kan tänkas bero på, är de av den uppfattning att deras tillvaro bl.a. blivit mindre stressfylld. Det man inte gör idag kanske man gör imorgon, säger de;

Ja, jag är lugn och trygg i mig själv och det har jag blivit. Framför allt sedan vi flyttade ut här, så har jag funnit mig själv på ett helt annat vis.

Vi har väl vunnit både friheten och lugnet med oss själva. Man känner sig mer harmonisk. Ja, med natur och det hela. Man kommer rakt ut alltså. Ja, man känner väl ett annat lugn med sig själv, ingen stress. – Känns det ungefär som om man vore på semester? Ah, det är ändå bättre än semester. Vi kan alltså åka iväg när vi vill va. När vi tycker så kan vi köra.

När det gäller informanternas upplevelse av relationen mellan de olika invånarna på campingen, skiljer sig denna något åt mellan informanterna beroende på hur mycket man vill umgås. I samtliga fall upplever emellertid campinginvånarna att relationen är god mellan dem som bor på campingen. En oskriven regel bland campinginvånarna är att inte ”springa ned dörrarna” för varandra, vilket man anser vara viktig att respektera och efterleva. Över vinter är kontakten mellan informanterna relativt liten. Man hälsar på varandra eller pratar en stund i samband med toalettbesök, diskning eller tvätt. När sedan sommarmånaderna tar vid blir kontakten intensivare. Man lagar gärna mat, grillar och anordnar gemensamma fester tillsammans, vilka ofta kommer till på en så där fem minuter, som någon informant uttryckte det. Ett par sade emellertid att de valt att minimera kontakten med de övriga campinginvånarna, varför relationen till de andra inte sträckte sig längre än till hälsningar och tal om väder och vind. De uttryckte sitt ställningstagande på följande vis;

Vi gör motsats till alla andra. Vi har vårt bord bakom. Vi är inte här för att umgås, va. Vi är här för att umgås med oss själva. Alla andra har allting framför och när det blir fest håller vi oss väl borta. Vi har inte lust med såna fester. Vi orkar inte med det. Vi jobbar för mycket. (Kvinnan). Vi har sagt det en gång i tiden att vi inte ska springa ned våra grannar, men då blir det ju så att man hela tiden måste bjuda tillbaka och det är ingenting för oss. Och när sommarcamparna kommer då brinner det i campingen. – Ja, då brinner det i campingen för då slår de på sina djävla grillar. (Mannen) Det är därför vi har vårt bord här. (Kvinnan)

När det gäller kontakten med tillfälliga turister som anländer under sommarmånaderna, beskriver campinginvånarna ofta denna i goda ordalag. Man firar inte sällan midsommar tillsammans, grillar eller bjuder in nyanlända gäster på en drink eller ett glas öl. Ett första steg

i kontakten brukar inte sällan vara att de permanent boende hjälper de nyanlända gästerna till rätta genom att ställa vagnen på plats. Vissa av de tillfälliga turisterna är återkommande år efter år, varför en viss relation är etablerad till de sedan tidigare somrar. Några informanter beskriver sina förhållande till tillfälliga turister så här;

Något som jag tycker om. Jag tycker om att se när husvagnarna kommer. – Ja, det är något speciellt. Där finns ett vemod när de kör. Man tänker var ska de nu dra iväg?

Dem är som vi. Turister, det är bara trevligt. Inga problem.

Om det kommer en ny gäst som har problem med att få in vagnen. Ja, då går alla upp och hjälper till, ju. Ja, man träffar mycket folk när man bor så här.

Finns det då inga nackdelar med att bo permanent i husvagn? Jo, det finns det, men enligt campinginvånarna är de väldigt få och i vissa fall upplever man att de är obefintliga. De nackdelar som man i huvudsak relaterar till är de praktiska såsom att behöva gå och duscha, tömma latrinerna och att de själva får stå för underhåll av vagnarna eftersom det inte finns någon hyresvärd att tillgå. Ett par säger så här om huruvida det finns några nackdelar med att bo i husvagn;

Bara fördelar. (Kvinnan) Tja, det finns nackdelar också (Mannen). Jo, det är om man får magsjuka. (Kvinnan) Ja, en nackdel är väl... (Mannen). Magsjuka. (Kvinnan) Om man bor i en sån här liten vagn om det är vinter och man måste gå på toaletten, så måste du klä på dig. Där är nackdelen. (Mannen)

I något fall fanns även vissa betänkligheter när det gäller utrymmet;

Sen är det ju klart att sen ska man väl va en speciell människa, för det är ju inte stora ytor där är. Det är ju trångt det kan man ju aldrig komma ifrån. Men eee... - Vad uppväger att det kan vara trångt? Friheten. Helt och hållet friheten. Ja.
– Vad menar du med friheten? Friheten till allt. Till naturen och friheten från allt det där inrutade.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att campinginvånarna är väldigt nöjda med att bo i husvagn och med campingens kontext. Boendets mobila värde, begränsningen när det gäller utrymmet för materiella ting, upplevelsen att kunna vara sig själva och den goda relationen till andra - oavsett om det rör sig om fast boende eller tillfälliga turister - utgör således bidragande orsaker till den positiva beskrivningen av boendet. I presentationen ovan gällande hur det kom sig att man flyttat permanent till husvagn redogjordes det även för de ekonomiska motiven som för frihetsmotiven, vilka intervjupersonerna även tar med i beskrivningen varför de upplever boendet så positivt som de gör. När det gäller framtiden så finns inga planer på att

flytta för flertalet, men enligt informanterna kan det likväl vara som så att man kopplar på vagnen och ”drar” om lusten skulle falla på. Närhelst det än må vara!

2.4 Campinginvånarnas självbild, deras syn på samhället och andras reaktioner på boendet

Under denna rubrik kommer jag att redogöra för hur campinginvånarna beskriver sig själva, hur deras allmänna syn på samhället ser ut samt hur boendet brukar upplevas av det närliggande samhället.

2.4.1 Hur beskriver campinginvånarna sig själva?

Intervjupersonerna benämner sig själva inte sällan i termer av ”campingfolk” och som de ”frihetsbehövande”. Dessa begrepp rymmer således vissa karaktärsdrag samt speglar intervjupersonernas livsstil. I avsnitten ovan - då informanterna beskriver dels hur det kom sig att de flyttat permanent till husvagn och dels boendeformen och kontexten - skildras även dessa förhållande i olika avseenden. Dessa går således i mångt och mycket i hand med hur campinginvånarna beskriver sig själva. Följden blir således att vissa förhållanden kommer att upprepas medan hänvisningar till tidigare genomgång och citat kommer att göras i en del fall. Hursomhelst, när det gäller intervjupersonerna definition av campingfolk anser de att dessa överlag är mer hjälpsammare än normalbefolkningen på så sätt att man rycker in till övrigas undsättning när det gäller boendet. Vidare upplever informanterna att de i allmänhet ser väldigt positivt på tillvaron. Några informanter beskriver dessa förhållande på följande vis;

Det är en annan typ av folk när det är campingfolk. – Hur yttrar sig detta? Ja, de är väl mer positivare mer hjälpsammare om man säger så då. Det är liksom så att alla hjälper varandra. Kommer här hit ett nytt par. Det kanske är första gången de campar och de skall ha hjälp med tältet, så ställer alla upp.

Campare överlag är ju jätkligt trevliga människor egentligen.

Man ser ju direkt om det är campingfolk som anländer eller om det är en egenföretagare i en stor Mercedes och den senaste husvagnen, som tänkt att han skall leka lite husvagnsliv.

Som framkommit tidigare i presentationen är frihetsbegreppen återkommande i såväl beskrivningen hur det kom sig att man bosatte sig permanent i husvagn samt i framställningen kring boendet och kontexten. Även i beskrivningen av sig själva återkommer campinginvånarna till frihetsbegreppen i termer av att de ser sig själva som ”frihetsmänniskor” eller de ”frihetsbehövande”. Troligtvis har det redan framgått i framställningen ovan hur detta tar sig uttryck i campinginvånarnas liv - i form av att de säger

att de inte vill känna sig låsta till en plats, att de känner frihet med att vara ägare till sin bostad, att leva ett icke konsumismiskt liv samt att närheten till naturen inbringar en känsla av frihet för att nämna några aspekter.

Informanterna ser sig i allmänhet som mindre materialistiska än normalbefolkningen, vilket redan nämnts i samband med beskrivningen av boendet, se fler citat ovan. En campinginvånare säger så här om förhållandet;

Det är ju det där lite statusjakt, ju. Nu tjänar vi lite mer. Nu kan vi köpa ett större hus, finare hus, större lägenhet, finare område. Många har ju väldiga sådana behov”. Hur ser dina behov ut? Jag har inga sådana behov. Behöva skina liksom eller vad man ska säga utan dem behov jag har är just att vara fri. Att göra som man själv vill och kunna det är också en förutsättning. Du har ju som sagt ingen frihet om du är ekonomiskt bunden, men det gäller ju att se till att man inte blir bunden på något sätt. Många känner ju trygghet i det så klart. Men jag känner ingen trygghet i det direkt.

Intervjupersonerna anser också att de i större utsträckning än normalbefolkningen frigjort sig från samhällstrycket när det gäller t.ex. hur man kan bo;

Många som frågar oss om boendet. Det är deras egen önskan att ja, sälja lägenhet eller hus eller vad de har och flytta ut. – Varför gör de inte det, då? De törs inte. De vill nog, men törs inte. – Hur kommer det sig? Ja, det allmänna trycket från samhället. Och det skiter vi fullkomligt i våran ålder. Fullständigt i våran ålder. Jag har aldrig brytt mig om det där. Vi har liksom tänkt ett steg längre än andra.

En annan informant uttrycker det så här;

Nej, nej jag bryr mig inte ett spår vad andra tycker. Inte ett spår. Nej, nej. Det löjliga är när man pratar med dem här. Ja, de har ju själv husvagn. De bor i den på sommaren ju. Ja, ok. Men vad ska släkten säga, om vi flyttar permanent till husvagn? Då tror de ju att vi blivit knäppa ju osv. Sådana tankegångar finns ju. Så är det. – Har du frigjort dig från dessa tankegångar? Ja, man har ju en viss läggning ju. Man har ju den läggningen att man struntar i vad folk anser. Man är ju den person man är. Sen får de bedöma en utifrån det och vill de inte umgås med mig eller lita på mig, så är det upp till dem. För det är ju andra sätt man får visa det att man är juste på sitt sätt. Det är där det sitter. Det sitter ju inte hur man bor, har för bil eller kläder. Men det döms ju mycket efter det.

2.4.2 Hur ser campinginvånarnas allmänna samhällssyn ut?

Informanterna menar i allmänhet att vi lever i ett orättvist samhälle, vilket de även anser vara en förklaring till de våldsbrott som äger rum i landet. Vidare tycker de att man måste komma till rätta med arbetslösheten i Sverige samt att det skall utgå ordentliga ersättningar till de individer som av olika anledningar är förhindrade att arbeta. Några campinginvånare säger så här;

Vi har folk som inte klarar av det här samhället, så är det bl.a. psykiskt handikappade. Nu har vi psykiskt sjuka ute i samhället och ingen djävel bryr sig. Och sen liksom detta att man blivit snuvad på samhällets möjligheter och då gör man stölder, som det är stup i kvarten överallt. I affärer, i bostäder. Anledningen ligger i orättvisa. Ej konstigt att vi har en hög brottsvåg. De ser ju också vad de skulle vilja ha och får man inte det, så tar man det. Var och en ska ju överleva. Nej, mycket orättvist för att de gamla får ingen vård. Det finns ingen service hus eller service hem till dem. Det är väl orättvist? Tjänat eller betalt allt i hela sitt liv.

En annan intervjuperson uttrycker sin syn på samhället på följande vis:

Det är ett surt samhälle. Tystnad. – Hur tänker du, då? Ja, de håller på och drar in och försämrar för barnfamiljer. Och hela det här samhället kallar jag för ett surt samhälle.

Vidare är man också av den uppfattningen att samhällsklimatet till dags datum är väldigt hårt och att förhållandet kommer att intensifieras;

Samhället kommer att bli mer och mer hårt ju snävare vår ekonomi kommer att bli och vår ekonomi kommer att bli snävare och snävare. Och jag fattar inte hur det går ihop idag? Jag vet inte var vi lånar pengar. Vi har ju ingen industri längre.

Jag tycker att samhället jobbar fel. Så att säga, polacker och estländare eller vad som helst ska ha arbetstillstånd och det och det för att komma till Sverige. Men sen detta, så kan storföretag flytta till Ungern, Kina för att det är billigt. Det rimmar inte. Det rimmar inte alltså...

Någon tror också att husvagnsboende kommer att öka framöver;

Det kommer att bli mer och mer husvagnsboende. – Vad kan det bero på? Dels börjar kostnaderna bli stora i lägenhet och har man husvagn ute halva året, som vi har legat fast innan och betalt tvåtusen kronor utöver femtusen kronor. Det är ju sjutusen i månaden. Då kan man ju lika bra bo året runt och betala femtonhundra kronor i månaden. Där är många som är inne på vår linje.

Det är många som säljer sina villor idag och köper en husvagn.

I beskrivningen ovan när det gäller hur campinginvånarna beskriver boendet och sig själva, har det bl.a. framkommit tankar kring statusjakt i samhället, informanternas icke materiella leverne osv. I redogörelsen för hur man ser på samhället i allmänhet gör sig dessa tankar åter gällande;

Ja, sen är det ju så att många människor i samhället jagar det materiella alltså. Ja, både möbler, kläder.... (Kvinnan.) Ja, men sen går det utför för många människor. Och sen reder de inte ut det och får en anmärkning. Sen får du en stämpel på dig. (Mannen).

Något direkt samhällsengagemang i form av att vara aktiv i något politiskt parti, eller i någon organisation har inte campinginvånarna;

Jag blandar mig inte i det själv. Nej, det gör jag inte. Jag har mina åsikter och dem står jag för, men jag gör inget aktivt för det. Nej, nej.

Jag är ingen kontroversiell person, har inga politiskt högt drivna planer, så att det är... Nej.

2.4.3 Hur brukar det närliggande samhället uppleva boendeformen?

Husvagn har stämpel på sig. Det har det alltid haft, va. De har ju. Folk har ju sett boendet som tidigare nödbostad, va. Men det var ju inte den utvecklingen på vagnarna som det är idag, ju.

Citatet ovan belyser den allmänna uppfattningen som informanterna har kring hur det närliggande samhället brukar uppleva boendet. I flera fall har följaktligen det närliggande samhället reagerat på det sättet att man ställt sig undrande till valet av boende;

Jo, men jag har ju kompisar som sagt att hur kan du tänka dig att leva på det sättet?

Ja, vissa tittar ju till lite konstigt och ja, menar på att kan man bo så? Ja, säger jag. Det är det bästa vi gjort i hela vårt liv, så är det att ha flyttat ut. Menar du det? Ja, säger jag. Jo, men jag vet ju att många av våra kompisar de, de kom ju inte hit här i princip det första året. Nä, de gjorde de inte. De menade på, sitta i en husvagn och tält...

Sen är det ju lite så där halvskumt att bo i husvagn, så det är ju en del som har väldigt ont av det. Jag tror ju säkert att det finns många som inte vågar prata, träffas, som tycker att vi är konstiga, kufiska typer. Men det är ju klart, så är ju alla människor. Det räcker ju bara att man bor på ett visst område och då kan du ju tänka dig steget till en camping...

Detta förhållande tror campinginvånarna bottnar i att människor överlag inte har något ”kunskap om kanske just det här livet”. Vissa tror också att det skulle vara väldigt farligt att bo i husvagn, att man lätt kan bli rånad och ihjälslagen, säger campinginvånarna. En erfarenhet som de inte själva har upplevt. Vidare tror de att sannolikheten att råka ut för dessa händelser är mindre när man bor på camping än när man bor i lägenhet eller villa, eftersom man inte har så mycket av värde i vagnen.

När det närliggande samhället väl sett hur det kan vara att leva i husvagn har upplevelsen inte sällan förändrats till den positiva, enligt informanterna;

Ja, av en händelse, ja tänkte de att vi får väl komma ut och de blev ju helförvånade. Det är ju precis som ett helt rum och varmt och gott å ja, så de blev jätteförvånade. Sen har det liksom inte varit något. Nu vill de hellre träffas här än hos sig själva.

Först har de ju tagit det, hur kan man bo i husvagn? Men sen när de ser det i verkligheten...
– Har de ändrat sin uppfattning, då? Ja, oja.

Men uppfattningen är också den att boendeformen bäst lämpar sig för vuxna, varför man i en del fall väntat med flytten till barnen blivit stora av bl.a. utrymmesskäl, men också av den anledning som informanterna beskriver nedan;

Att bo så här i husvagn, va. Det går inte ihop med att ha små barn. Ska man bo året om ska man vara två vuxna. Det går inte att ha små barn med för då blir de mobbade och grejor. (Mannen).
– Är det så? Ja, det tror jag. (Mannen). Ja, det **vet** vi. (Kvinnan).

Campinginvånarna upplever emellertid inte att de skulle finnas någon vi/de - känsla i form av en tudelning mellan campingfolk och det närliggande samhället. Informanternas vänner, arbetskamrater och släktingar bor således i lägenhet eller villa;

Nä, man känner ingen vi/de- känsla. Det gör man inte. Jag har ju många bekanta som bjuder hem mig ofta. Nu får du komma hem på fika, så att det är ju... Det är ju, nej. Det är ju vilka man träffar. Jag har ju många polare bland min fritid.

Att det finns vissa föreställningar om boendet och campinginvånare har således framkommit genom citat ovan. Några av informanterna hävdar också att de som bor i husvagn klassas som uteliggare, enligt skatteverket;

I x- hamn, vet du. (Mannen). Ja, det var kul. (Kvinnan). Då kom skatteverket ner. (Mannen). Till mig, då. För jag hade ju firma då och ville ha reda på, för enligt deras papper så står man som uteliggare. Och då ringde de från skattemyndigheten och sa; ni klassas som uteliggare, vet du det? Ja, vad bra sa jag. Kan jag träffa dig, sa hon. Ja, kom ner på torget, sa jag. Så hon kom dit och så såg hon mig och min vackra hatt och ursäktade mig... Är det så en uteliggare ser ut? Ha, ha, ha. (Kvinnan). Det är så djävla lätt för dem att sitta framför en dataapparat, vet du. Och knacka in uteliggare, uteliggare, uteliggare, så även om man bor i husvagn räknas man som uteliggare. (Mannen).

Sammanfattningsvis beskriver informanterna sig i termer av *campingfolk* och *frihetsmänniskor* i enlighet med definitionen ovan. Vidare betonar de även att de frigjort sig från samhällstrycket när det gäller andra individers uppfattningar om de som individer samt deras val av boende. Dessutom anser intervjupersonerna att vi i allmänhet lever i ett ”orättvist samhälle”, vilket de anser vara en av förklaringarna till de våldsbrott som begås i landet. Man anser även att det skall utgå tillräckligt med ersättning till de grupper i samhället som är i behov av detta, men att de styrande tills dags datum drar in för de mest sårbara grupperna i samhället t.ex. psykiskt sjuka, barnfamiljer samt de äldre. Man är också av den uppfattningen att ekonomin kommer att begränsas i samhället till följd av att landet inte har någon industri och för att storföretag förflyttar produktionen till låglöneländer. Dessa förhållande tror man kommer att resultera i att fler individer kommer att välja att bo i husvagn som en följd av

samhällsutvecklingen. När det gäller hur det närliggande samhället brukar reagera på boendet är intervjupersonerna eniga om att det finns vissa föreställningar om boendet och hyresgästerna, men att upplevelsen oftast brukar omvändas till den positiva när man väl får mer kunskap om boendet. Vidare är man även av den uppfattningen att många troligtvis hade velat bo i husvagn, men att de inte vågar detta p.g.a. samhällstrycket. Ett förhållande som informanterna har frigjort sig ifrån. Avslutningsvis betonar ett par att husvagnsboende klassificeras i enighet med att vara uteliggare, enligt skattemyndigheten. Något som campinginvånarna har svårt att förstå, då samtliga är eniga om att boendet utgör deras hem.

3. ANALYS

Syftet med detta avsnitt är att analysera det empiriska materialet med stöd av dem teorier som jag funnit vara av vikt vid förståelsen permanent husvagnsboende. Med hjälp av professor Sven – Eric Liedmans tankegångar om frihetsbegreppens förvandling genom tiderna och den innebörd det skulle kunna ges idag, hoppas jag kunna förtydliga informanternas beskrivningar av fenomenet. Framför allt när det gäller områdena hur det kom sig att man flyttade permanent till husvagn, campinginvånarnas beskrivning av boendeformen, sig själva, samhället samt det närliggande samhällets reaktioner på boendet. När det sedan gäller beskrivningen av relationen till övriga permanent bosatta och till tillfälliga turister, kommer jag att söka stöd från Erving Goffmans tankegångar kring vardagslivets dramatik. Goffman är således av den uppfattningen att vi umgås med andra människor i vårt dagliga liv i en mängd olika situationer – exempelvis på campingplatsen i det aktuella fallet. Goffman anser att dessa situationer måste definieras för att vi ska veta hur vi ska bete oss. När människor möts måste de således göra klart för varandra vilka de är eller vilka de önskar vara i den aktuella situationen. Denna presentation sker vanligtvis via gester eller andra icke-verbala uttrycksmedel, enligt Goffman. När situationen definierats kan spelet börja. Goffman menar således att vi alla spelar teater och att vi vill göra intryck på vår publik. I presentationen söker vi därför styra den information som vi överför, vilken ligger till grund för hur andra skall uppfatta oss (Goffman, 1994, s 11- 13). Jag vill emellertid nämna att dem valda teorierna har vissa svagheter. När det gäller användningen av tankegångar som har sin utgångspunkt i frihetsbegrepp, måste man ha klart för sig att dessa oftast är väldigt mångskiftande beroende av författare och vilket ämne som belyses. Utifrån detta sammanhang kan frihetsbegreppen därför utgöra ganska klena verktyg när det gäller förståelsen av olika fenomen. Mot bakgrund av dessa kritiska punkter, har jag likväl ansett att Liedmans tankegångar är så pass gångbara

att en ökad förståelse för fenomenet troligtvis kan nås. Goffman har ofta kritiserats för att hur vet man egentligen vilken skillnad det finns mellan jaget och rollen. Är jaget något som presenteras för andra eller är det egentliga jaget något som endast agerar när vi är helt ensamma? Vidare utgör rollspelet det som vi egentligen vill vara, men av olika orsaker inte är? Vilken drivkraft ligger i sådana fall bakom rollspelet? Och är social förändring endast beroende av att vi intar en annan roll? Samtidigt menar kritikerna att ambivalensen ovan speglar vår samtid, då det finns svårigheter med att bestämma identiteten i dagens samhälle i form av att är man sig själva eller ger man bara uttryck för en påtvingad roll? (Moe, 1995, s 126). Utifrån detta perspektiv bör således Goffmans tankegångar vara gångbara. Vidare ser jag snarare de begrepp som Goffman använder sig av som metaforer än reella konstruktioner av verkligheten. En viss del av materialet knyts även an till tidigare forskning i huvudsak från Norberts & Scotsons studie om etablerade och outsiders. Vidare kommer Beckers teori om stämpling utgöra ett redskap i analysen. Men varken Becker eller Norbert & Scotson tar något stort utrymme i verktygsväskan eftersom deras teorier endast verkar kunna öka förståelsen för fenomenet i vissa begränsade avseenden. När det gäller strukturen i analysdelen följer denna således inte samman mönster som i det empiriska avsnittet, vilket gick efter de centrala frågeställningarna i ganska stor utsträckning. I analysen har det empiriska materialet istället flätats samman med de teoretiska resonemangen vartefter det lämpat sig.

3.1 Motiv grundade utifrån omställningar i livet

Det var således informanternas egna val som låg till grund för flytten. Inledningsvis anser jag att det kanske är en fördel att göra en kort tillbakablick till den situation som utspelade i informanternas liv, då valet företogs. Troligtvis kan tillvägagångssättet öka förståelsen för fenomenet. I samtliga fall kan man säga att valet utgjorde en brytpunkt i informanternas tillvaro som sammanföll med andra vägskalet i deras liv. Flytten till husvagn har i nästan alla fall företagits i samband med t.ex. skilsmässa, sjukdom, arbetslöshet eller när barnen blivit vuxna och skaffat eget boende. Dessa personliga motiv kan troligtvis beskrivas som utlösande faktorer när det gäller beslutet att bosätta sig permanent i husvagn. En möjlig tolkning kan således vara att hemmet är en central resurs. Här finns både tid, pengar och känslor investerade. Det är inte alltid lätt att lämna sitt hem och göra sig av med saker som man skaffat under årens lopp. Bostaden och dess innehåll kan därför fungera som ett slags kitt som håller samman hemmet och medlemmarna. Om detta kitt faller samman p.g.a. skilsmässa eller sjukdom blir det förmodligen lättare att lämna det gamla bakom sig - att sälja ut möbler och diverse ting för att starta om på ny kula och under nya förutsättningar till exempel i husvagn.

Personliga förändringar av detta slag kan möjligtvis leda till att ekonomin också påverkas i de fall man kanske tvingas gå ned i arbetstid eller då man ställas helt utanför arbetsmarknaden. Om så var fallet för informanterna kan jag inte uttala mig om, men de ekonomiska aspekterna hade således en central roll i intervjupersonernas berättelser. Nedan återkommer jag till dessa förhållande.

3.2 Frihetsmotiv och ekonomiska motiv

Vidare låg även frihetsmotiv till grund för beslutet och uppfattningen att en individs frihet är avhängt hennes ekonomi. I detta sammanhang kan det därför vara på sin plats att välkomna Sven- Eric Liedman och hans tankegångar kring frihet. Frihetsbegreppet ser han som mångskiftande, då det förändrats genom historien och från miljö till miljö. Liedman menar att frihet handlar om makt kontra motmakt och att begreppet speglar de rådande maktförhållandena i samhället. Vidare handlar frihet om möjligheter. För att förtydliga detta resonemang har Liedman valt att använda sig av begreppsparen *negativ frihet* samt *positiv frihet*. Medan det första begreppet har att göra med såväl friheten som rätten att göra autonoma och obundna val, handlar det senare om antalet värdefulla alternativ som faktiskt finns att tillgå. Förespråkare för den positiva friheten kan betona en individs resurser, dvs. vad hon är i stånd att göra utifrån mognad och kunskaper, men framför allt kan tyngdpunkten läggas på yttre ekonomiska och andra resurser som finns inom räckhåll. Den positiva friheten är således större desto fler alternativ som valfriheten omfattar. Liedman anser att den negativa friheten i form av friheten att vara obunden i sina val är av avgörande vikt om den positiva skall ha något värde. I annat fall talar man om en ”vingklippt” frihet, enligt Liedman (Liedman, 2004, s 10, 11).

Informanterna uppgav således att det var deras egna val som låg till grund för flytten och att det även fanns andra boendialternativ till buds. Kan man således tolka detta förhållande i termer av ett fritt och icke vingklippt val där inte blekanden av folkhemmets röda färg har ett kort med i spelet? Enligt Liedman bör man nog ta av skygglapparna för att se lite vidare än så. Han är emellertid av den uppfattningen att en entydig koncentration på begreppsparen kan mörkerlägga andra förhållande av vikt i form av dominansförhållanden i samhället. Liedman menar att i det moderna frihetsbegreppet har förbindelsen mellan ekonomisk frihet och andra diverse friheter en stark anknytning, då den kapitalistiska ekonomin är fundamentet i vår samtid utifrån vilken andra friheter kan byggas. Liedmans uppfattning ligger följaktligen väl i linje med informanternas, då dessa också menar att en individs frihet i mångt och mycket

bottnar i hennes ekonomi. Liedman hävdar likt Franklin D. Roosevelt gjorde på sin tid, att horisonten blir hopplöst trång i fattigdom (Liedman, 2004, s 11, 37). Ett par i undersökningen upplevde således att de var fattiga, vilket bl.a. yttrade sig genom att de inte hade råd att gå till läkaren - hellre dog de. Ibland var de glada om de hade mjöl, margarin och bakpulver för då kunde de alltid baka och göra något ätbart. Möjligtvis kan den positiva friheten ha varit mer begränsad för just detta par i jämförelse med övriga informanter. I detta avseende kan man därför även fundera över om de var fria och obundna i sina val, dvs. om man överhuvudtaget kan prata om en negativ frihet? Jag kommer att återkomma till denna diskussion nedan.

3.3 Frihet i kapitalismen

Om man följer med på Liedmans resa och frihetsbegreppets utveckling genom tiderna fram till våra dagar, kan man få en viss vägledning när det gäller inom vilka ramar fenomenet utspelar sig varför förståelsen för desamma kan vidgas. Enligt Liedman befinner vi oss i en tid där frihet och kapitalism står i nära relation till varandra. En tid där det ekonomiska livet avreglerats alltmer, där makten åt storföretagen utökats, där privatisering av det offentliga ägt rum i ganska stor utsträckning, där klyftorna mellan fattiga och rika i samhället ökat så också mellan länder. Dessutom har en kommersialisering av det mänskliga livet ägt rum, enligt Liedman. Med detta menar han att människors ses först och främst i ljuset av konsumenter. Varuhuset med det rika utbudet av varor, kläder och teknik blir inte sällan en sinnebild för livet, då dess produkter vill förmedla en livsstil, en idé och en känsla. Liedman ser inte något ont i det. Ont blir det först om det mesta i en individs liv kommer att handla om konsumtion och när jakten efter ständigt nya ting är det mest framträdande draget. Ett resonemang som kan kännas igen från informanternas beskrivning av jakten på det materiella i samhället. Vidare präglas även tiden av att kapitalismen gjorts folklig i form av t.ex. marknadsberoende pensioner och privata försäkringar. I dess spår har man kunnat skönja såväl uppgångar och såväl djupdykningar där de stora försäkringsbolagen levt på vanliga människors bekostnad, enligt Liedman. Han menar därför att kapitalismen har utvecklats till ett "Freedom and risk" förhållande, vars syfte utgörs av grundbulten i kapitalismen i form av att rätten till god vinst bottnar i de risker man måste företa sig. I risken finns också friheten, då man kan välja vad man vill. Detta förhållande bygger i stort sett på den negativa frihetens idé i form av att det som räknas endast utgörs av friheten att välja. I detta sammanhang läggs således ingen större vikt vid dem reella alternativ som står till buds. På en marknad skapas ideligen ojämlikhet, eftersom endast ett visst antal individer kan skapa sig framgångsrika bolag. Liedman hävdar att kapitalismen befinner sig i kris och att densamma flyttat in i vanliga människors

vardagsrum. Han ifrågasätter därför hur mycket friheten är värd när aktiekursen pekar nedåt och då individer mer eller mindre tvingas till val och då även ett icke val är ett val. Några av de mest kritiska förhållandena i dagens samhälle har enligt Liedman att göra med fattigdom mitt i rikedom och ofrihet mitt i frihet. Ett förhållande som visar sig på så sätt att avståndet mellan den frihet som är de rika förunnat och den frihet som de mindre kapitalstinna medborgarna får nöja sig med är ständigt växande. Liedman menar följaktligen att de som är mest utsatta också bär på drömmar. Drömmar utan möjlighet att förverkligas. En frihet bortom horisonten och den allena väg dit tycks således gå via konfrontationens väg. En åsikt han delar med informanterna.

Och sen liksom detta att man blivit snuvad på samhällets möjligheter och då gör man stölder, som det är stup i kvarten överallt, i affärer, i bostäder. Anledningen ligger i orättvisa. Ej konstigt att vi har en hög brottsvåg. De ser ju också vad de skulle vilja ha och får man inte det, så tar man det. Var och en ska ju överleva.

Vidare talar han om djupa sprickor i välfärden världen över, där människor inte har råd att gå till tandläkaren, om orättvisa lönesättningar och om den traditionella industrins utmarsch från modersländer till låglöneländer (Liedman, 2004, s 97, 101, 106-107, 115, 117- 119, 135, 180).

Liedmans beskrivning av samtiden är nästan slående likt de upplevelser som campinginvånarna ger för handen när det gäller hur de ser på samhället. Troligtvis kan man tolka deras utsagor om att vi lever i ett "orättvist samhälle" och i ett "surt samhälle" - där dem mest sårbara grupperna alltmer tvingas ut i periferin - på så sätt att friheten för vissa individer blivit snävare. Detta som ett resultat av samhällsutvecklingen där fattigdom finns mitt ibland rikedom. Ett förhållande som inte lär avta enligt informanterna, då de anser att den ekonomiska friheten för många kommer att minska. En omständighet som de också tror kommer att resultera i att allt fler "väljer" att bosätta sig i husvagn, se ovan. Detta eventuella framtida scenario kan förmodligen tolkas på så sätt att folkhemmet tagit ett steg tillbaka och kapitalismen ett steg framåt, varför människor tvingas se sig om efter andra bostadsalternativ. I detta avseende kan man också fundera över hur stor friheten i dessa val kommer att vara. Eller skall man kanske prata i termer av nutid istället för framtid? Jag återkommer som sagt till detta nedan.

Samhället kommer att bli mer och mer hårt ju snävare vår ekonomi kommer att bli och vår ekonomi kommer att bli snävare och snävare. Och jag fattar inte hur det går ihop idag? Jag vet inte var vi lånar pengar. Vi har ju ingen industri längre.

När det gäller frågan hur det kom sig att campinginvånarna valde att bosätta sig permanent i husvagn, fanns följaktligen ekonomiska motiv med i bilden. En uppfattning bland campinginvånarna var som bekant att en individs ekonomi är tätt förbunden med hennes frihet, dvs. om det ekonomiska utrymmet är snävt blir följden att friheten blir densamma. Informanterna menade att de fått mer pengar över än till att bara bo sedan de flyttat till husvagn. Någon ansåg också att om man bara hade de ekonomiska medel som staten betalade ut i form av pension att tillgå, gällde det att se vart man kunde spara pengar. Vidare var man av den uppfattningen att hyrorna skjutit i höjden, varför en månadslön nästan gick åt för att täcka hyra och övriga utgifter som tillkom boendet. Det aktuella boendet har således fört med sig att man inte behöver titta i plånboken lika ofta som förr. Att man kan ha kvar sina intressen, att man inte behöver bryr sig i lika stor utsträckning som tidigare huruvida man får arbete eller inte, eftersom man klarar sig ekonomiskt ändå. Se ytterligare citat ovan. Troligtvis kan förståelsen för fenomenet således öka om ljuset riktas mot vår samtid och ovanstående beskrivning av samhället. Boendet kan följaktligen vara en reaktion på den tid vi nu befinner oss i, dvs. utgöra en handling som bl.a. syftar till en frigörelse från kapitalismens och konsumtionens boja, ett sätt att öka det ekonomiska utrymmet och därmed bereda väg för en större frihet samt ett sätt att behålla en viss livskvalitet i en tid då kapitalismen verkar få ett allt starkare fäste.

Ja, sen är det ju så att många människor i samhället jagar det materiella alltså. Ja, både möbler, kläder... (Kvinnan). Ja, men sen går det utför för många människor. Och sen reder de inte ut det och får en anmärkning. Sen får du en stämpel på dig. (Mannen).

För att bringa ytterligare klarhet i frågan kan det vara dags att belysa hur stor frihet informanternas egentligen hade när det gäller valet att bosätta sig i husvagn. Detta görs inte i syfte att tillämpa misstankens hermeneutik utan snarare utifrån tillämpningen av ett kritiskt förhållningssätt, som kanske kan öka förståelsen för fenomenet. Om man ser till den negativa friheten hade campinginvånarna friheten att välja, det var heller ingen som motsatte sig eller stoppade deras bostadsplaner. När det gäller den positiva friheten i form av de alternativ som informanterna hade till buds, uppger de att det fanns möjlighet att bo kvar i tidigare boende. Liedman är följaktligen av den uppfattningen att alternativen kan förknippas med inre och yttre resurser, vilket nämnts ovan. När det gäller dem yttre resurserna ser han relationen mellan ekonomisk frihet och andra typer av friheter som en springande punkt (Liedman, 2004, s 11, 43). I intervjupersonernas beskrivningar har det således framkommit att de yttre resurserna i form de ekonomiska förutsättningarna spelade en avgörande roll när det gäller hur

det kom sig att man flyttat permanent till husvagn. Om man utgår från Liedmans resonemang, kan förhållandet möjligtvis tolkas på det sättet att den positiva friheten haft vissa begränsningar varför valet kanske inte helt och fullt kan betraktas som ett fritt val. Detta förhållande påverkar även bilden av den negativa frihetens grundvillkor i form av att hur kan man vara fri och obunden i sina val när alternativen är begränsade? Friheten har till synes varit vingklippt i den bemärkelsen att man blivit tvungen att göra somliga restriktioner när det gäller ekonomin för att nå andra typer av friheter. Friheter som må hända skulle ha varit mer beskrädda om man bott kvar i tidigare boende, då utgifterna var betydligt större och den ekonomiska friheten mindre. Kan hända om det ekonomiska utrymmet varit större hade informanterna kanske haft kvar tidigare boenden och använt sig av husvagnen när lusten föll på. Det har tidigare nämnts att valet innehöll fler motiv än endast de ekonomiska varför resonemanget skall ses som en del av en vidare helhet. Det aktuella boendet förde således med sig speciella sorters friheter t.ex. den mobila friheten, vilken är svårare att beskriva utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Flertalet av intervjupersonerna har emellertid inte nyttjat boendets mobilitet under flera år, vilket diskuteras nedan. Liedman ser även att inre resurser kan förknippas med alternativen. I sammanhanget kan följaktligen informanternas självkänsla i form av att ha frigjort sig från andras uppfattningar vad som är ett "normalt" boende, spelat en betydande roll när det gäller att man överhuvudtaget såg det aktuella boendet som ett alternativ.

3.4 Det originellas betydelse för friheten

Liedman anser att frihet är ett genomgående begrepp oavsett om det rör sig om politik, privatliv, ekonomi eller filosofi. Begreppet är ständigt i fokus för diverse maktkamper mellan makthavare, grupper eller tankeorienteringar, vilka präglar vår inställning när det gäller vad som är önskvärt och möjligt att åstadkomma i livet. Ett förhållande som mynnar ut i en allmän opinion vars tryck ständigt gör sig gällande i form av diverse opinionsundersökningar, massmediala budskap, tabeller och diagram osv., enligt Liedman. Vidare anser han att felet med dessa undersökningar är att uttalandena oftast representerar ett tyckande ut i tomma luften, eftersom det ofta rör sig om färdiga frågeställningar med ja eller nej alternativ. Välgrundade och genomtänkta tankar kommer till uttryck i mindre utsträckning, enligt Liedman. Åsiktsfrihet i alla ära, men vakthållningen kring tankefriheten bör inte mörkerlägga den viktiga grundregeln att en mogen insikt är i behov av eftertanke och samtal med andra som kan ha andra uppfattningar och erfarenheter (Liedman, 2004, s 32, 33). För att belysa detta förhållande ytterligare går Liedman tillbaka till vissa av John Stuart Mills tankar om

frihet. Mill var av den uppfattningen att det originella var att rekommendera framför det normala. Ett hot mot samhället och dess förmåga till nyskapande låg i likriktning i tänkesätt, enligt Mill. Han ansåg också att i den ängsliga anständighetens ögon kan självtänkarna som går en annan väg än strömmen uppfattas som förryckta eller farliga, varför de inte sällan brännmärks som dåliga och omoraliska människor (Mill, 2000, s 38, 40, 61, 72, 73). Norbert & Scotson visar på liknande förhållande i sin studie av vad som händer i ett vanligt bostadsområde när det anländer nykomlingar. För att bli accepterade och för att få dela ta i den etablerade gruppen, måste medlemmarna betala ett pris i form av underkasta sig gruppens normer. Att stifta bekantskap med den utomstående gruppen är ett hot mot individens ställning i den etablerade gruppen, eftersom man kan drabbas av ”kontaktsmitta”. Detta p.g.a. att utanförgruppen definitionsmässigt förmodas ha lägre moralisk status, vara skitigare och opålitligare, enligt Norbert & Scotson. I deras undersökning undvek därför de etablerade all kontakt med outsiders förutom kontakten de hade på arbetet. Uteslutningen bevarades med stöd av social kontroll, med skvaller, genom generella föreställningar om outsiders gruppen och med förbudet att umgås (Norberts & Scotson, 1999, s xiv). I studien kom de fram till att det är maktrelationen mellan två grupper som ligger till grund för att en grupp kan hävda sin överlägsenhet mot en annan grupp. Det är således medlemskapet i en outsiders grupp och inte dem individuella egenskaperna som ligger till grund för nedvärderingen. Norbert & Scotson redogör även för hur det kommer sig att individer upplever att de tillhör samma grupp. I undersökningen kommer de fram till att det i mångt och mycket handlar om att ha ett gemensamt förflutet samt gemensamma minnen och värderingar. Ett förhållande som inte sällan leder till en gruppopinion när det gäller hur saker och ting bör vara (Norbert & Scotson, 1999, s xlvi, xlli, xlviii). Ett hot mot denna sammanhållning kan således vara dem som tänker annorlunda, eller som Mill uttrycker det – självtänkarna. I detta sammanhang kan vissa kopplingar göras till informanternas upplevelser att förmodligen ha tänkt ett steg längre när det gäller hur man kan bo och utforma sina liv. Ett förhållande som det kringliggande samhällets inledningsvis har reagerat relativt negativt på, vilket bl.a. resulterat i att man inte besökt campinginvånarna under det första året i husvagn. Vidare är campinginvånarna av den uppfattningen att det kringliggande samhället inte sällan har ogrundade uppfattningar om boendet och invånarna.

Sen är det ju lite så där halvskumt att bo i husvagn, så det är ju en del som har väldigt ont av det. Jag tror ju säkert att det finns många som inte vågar prata, träffas, som tycker att vi är konstiga, kufiska typer. Men det är ju klart, så är ju alla människor. Det räcker ju bara att man bor på ett visst område och då kan du ju tänka dig steget till en camping...

Möjligtvis kan man tolka detta förhållande på följande sätt; informanternas val av boende har resulterat i att de blivit outsiders i den bemärkelsen att de skiljer sig från övriga samhället när det gäller boendet. Detta innebär således att de brutit mot den gängse bostadsnormen, vilket av vissa förmodligen upplevts som ett hot mot de värden och den historia som de själva är en del av. Husvagnen kan i detta avseende förstärka diskrepansen i form av att den utgör ett fysiskt tecken och en gripbar symbol över campinginvånarnas särskiljande från mängden. Troligtvis kan följaktligen Norberts & Scotsons resonemang hjälpa till vid förståelsen av varför informanternas vänner inte besökte dem under den första tiden samt vid förståelsen av samhällets generella föreställningar om boendet och campinginvånare. Det kringliggande samhället i form av vänner, släktingar och arbetskamrater förenades dock med tanken att informanterna valt en annan boendeform efter något år. Förmodligen kan detta förhållande förstås på så sätt att informanterna tidigare bott enligt de ordinära formerna, dvs. de har ett gemensamt förflutet med de etablerade osv. Detta förhållande påverkar troligtvis graden av stigmatisering.

Hursomhelst, var Mill således av den uppfattningen att bland de originella åsikterna och förehavandena skulle det kunna finnas nya sanningar, vilka kunde bereda en ny väg för en bättre framtid. Det är därför av vikt att uppmuntra individer som går sin egen väg och motverka likriktningen som den allmänna opinionens är medskapare till, dels med tanke på friheten och dels med tanke på samhällsutvecklingen. Han var följaktligen övertygad om att frihet hänger samman med originalitet och endast den individ som utvecklar sin särprägel är maximalt fri. För att denna utveckling skall kunna ske krävs mod och kunskaper, enligt Mill. Vidare var han av den ståndpunkten att frihetens värsta fiende är likriktningen. Den som inte vill besvära sig är tillfreds med de värderingar och åsikter som finns överallt. Då risker man inte heller att komma på glid från rådande uppfattningar och dessutom kan man ställa sig i ledet med majoritetens trygga upprördhet över självtänkarna, enligt Mill (Mill, 2000, s 66, 68-71,75). Man utsätter sig inte heller för risken att stigmatiseras och placeras i facket med etiketten outsiders. Skattemyndighetens beteckning av campinginvånarna i form av att betrakta de som hemlösa kan således ses i ljuset av stigmatisering.

Möjligtvis kan Mills tankar om frihet vara till hjälp i förståelsen kring en del av de förhållanden som campinginvånarna beskriver. Vad jag framför allt har i åtanke är bl.a. informanternas beskrivningar av sig själva i termer av "frihetsmänniskorna" eller

”campingfolket”, se ovan. Deras definition av begreppen visar på tydliga utmärkande värderingar och personlighetsdrag som enligt informanterna skiljer sig från normalbefolkningen, varför man troligtvis kan tala om att campinginvånarna utvecklat sin egenart. Informanternas beskrivningar kring att ha hittat sig själva, ha funnit harmoni och frihet sedan flytten företogs kan möjligtvis böttna i upplevelsen av att de utvecklat sin personlighet eller s.k. egenart. För detta krävs mod och kunskap, enligt Mill. När det gäller informanterna hade följaktligen samtliga provat på livet i husvagn tidigare, varför de hade viss kunskap och erfarenhet av boendeformen. Intervjupersonerna var således av den uppfattningen att många säkert skulle vilja bo på camping, men att de inte vågade p.g.a. samhällstrycket. Vad skulle då släkten säga? Ett förhållande som utifrån Norberts & Scotsons tankegångar ovan förmodligen böttnar i rädslan för att pekats ut som outsiders. Någon intervjuperson menade också att de som hade vissa föreställningar om boendet var således de individer som hade bristande kunskaper om vad campinglivet innebar. Vidare har campinginvånarna beskrivit att de frigjort sig ifrån den allmänna opinionens åsikter kring boendet och campinginvånarna. De är följaktligen av den uppfattningen att det är på andra sätt man får visa att man är juste, dvs. inte bara genom hur man bor, har för bil eller kläder.

Howard Becker - som är upphovsman till stämplingsteorin – menar att avvikelse inte bara handlar om att utföra vissa slags handlingar. Mer betydelsefullt är att individen sakteligen lär sig att uppfatta sig själv som en avvikande person. Becker är också av den uppfattningen att många avvikare har en positiv uppfattning när det gäller avvikelsen. Ett förhållande som böttnar i att individen kan skapa en god identitet i den församling där avvikelsen inte ses ur ett negativt perspektiv. Becker ser även att detta förhållande kan ge en förklaring till varför sanktioner ofta har en liten inverkan när det gäller att få avvikaren att gå in i ledet igen (Becker, 2003, s 174). Dessa förhållanden kan förmodligen öka förståelsen när det gäller informanternas beskrivningar. Vad jag framför allt har i åtanke är att de säger att de inte bry sig vad andra tycker och att det skall mycket till om de skall uppta ett ordinärt boende igen. Boendet framställs följaktligen i en väldigt positiv dager. Vidare kan den positiva känslan i form av att ha funnit sig själv också vara ett resultat av att informanterna kunnat skapa sig en god identitet bland de andra campinginvånarna. Troligtvis kan det handla om en växelverkan mellan de berörda förhållandena som beskrivits och som kommer att skildras nedan. Mill menade följaktligen att självtänkarna var en nödvändighet för friheten, men också för samhällsutvecklingen, se ovan. På vilket sätt skulle då det aktuella fenomenet kunna gynna samhällsutvecklingen? Liedman talar om ett hot som berör alla jordens invånare nämligen den

sviktande miljön i form av giftspridning och rovdrift av naturresurser på alla kontinenter. Något som han ser som en följd av kapitalism och överkonsumtion, vilket slutligen resulterar i begränsade livs möjligheter för jordens invånare (Liedman, 2004, s 132, 133). Möjligtvis kan boendet och campinginvånarnas icke konsumismiska livsstil samt deras respekt för- och en längtan till naturen utgöra ett sätt att gynna samhällsutvecklingen. Om än i väldigt, väldigt liten utsträckning, men dock...

– Vad är viktigt för dig? Naturen är ju först. Det är ju den vi lever av. Min gud är naturen, träden, djuren och växter.

3.5 Egendomsfrihet

I Liedmans beskrivning av frihetsbegreppet redogörs även för egendom och dess fördelning, då han anser att frihet och egendom står i relation till varandra. Han beskriver att frihetens väsen av många härleds till individens rätt att efter eget tycke handa ha sin privata egendom. Den privata egendomen har emellertid inte varit självklar, då makthierarki tidigare var förenligt med ägarhierarki i form av att den som hade mest makt skulle äga mer. I takt med samhällsutvecklingen skedde även en utveckling av egendomsbegreppet. Liedman beskriver att George Wilhelm Friedrich Hegel var en av de första att tänka kring begreppet privat egendom. Denne menade att människan är inför sig själva inte uteslutandet ett subjekt eller ett objekt, då hon är en självmedvetande varelse. Objektet utgör således inget statiskt förhållande utan står under fortlöpande förändring. Denna förändring eller utveckling är individens eget ansvar, dvs. vem hon är eller vad hon strävar efter att bli är resultatet av ett samspel eller en konflikt med andra. Det är först i det som individen företar sig som hon kan se vem hon är. Härigenom träder det egendomliga, dvs. det särskilda med individen fram. Liknelser kan således göras till Mills tankar om att utveckla sin egenart, som jag ser det. Hursomhelst, enligt Hegel är det i handlingen som en individ objektiverar sig själv, i det hon skapar och det hon förvärvar. I detta förlopp utvecklar individen också sin frihet. Egendomsfrihet är emellertid inte det slutgiltiga steget i det moderna samhället, men dock så viktigt eftersom den utgör en del av en människas identitet. Detta beroende av att egendomen är en följd av hennes verksamhet, enligt Hegel (Liedman, 2004, s 53, 66, 67). Förmodligen kan en del utav frihetskänslan som intervjupersonerna upplever att boendet symboliserar böttna i egendomsförhållanden, dvs. att de kommit i besittning av boendet. Någon informant gav t.ex. uttryck för att hon och maken hade bestämt sig för att nu skulle de ha något **egget**. Andra uttryckte det som bekant, enligt följande;

Det här ju vårt eget! Det är litet, väldigt litet, men det är betalt kontant. Det är vårt hus s.a.s. va.

Andra menade att sedan de blivit permanent bosatta i husvagn var de fria att göra vad de ville i form av att inte behöva förhålla sig till regler om uppsägningar osv. Om lusten föll på var det bara att flytta. Flertalet av campinginvånarna hade som bekant bott i hyreslägenhet tidigare. Inledningsvis nämndes att Liedman ser en koppling mellan frihet och makt, vilket jag upplever att exemplen belyser på så sätt att informanterna har fått större makt och möjlighet att själva fatta beslut om boendet, när och var man vill flytta, vilket troligtvis spär på frihetskänslan. Det paradoxala i sammanhanget är emellertid att trots att intervjupersonerna värderar boendets mobilitet, har de bott relativt lång tid på den aktuella campingen - alltifrån ett till sju år. De som bott kortast tid har såldes bott i lägenhet innan flytten till husvagn, dvs. de har inte bott på någon annan camping. Hur skall detta förhållande kunna förstås? Liedman menar att i Sverige går frihet och trygghet hand i hand. Med frihet ges ett visst svängrum när det gäller äventyrslystnad, med tryggheten förstår man att man jämt hittar hem igen (Liedman, 2004, s 146). Troligtvis handlar det mer om känslan att man kan flytta än att sätta planerna i verket, som jag tolkar det.

Den fysiska företeelse som husvagnen utgör skall kanske förstås mer än utifrån egendoms- och maktförhållanden. Möjligtvis kan vagnen även symbolisera det *särskilda* med campinginvånarna och härmed utgöra en del av informanternas identitet. Förhållande som bl.a. kom till uttryck genom informanternas definition av sig själva i form av vi *campingfolk* eller vi *frihetsmänniskor*. Hegels menade som bekant att det är först i det som individen företar sig som hon kan se vem hon är och vartefter friheten kan utvecklas. Denna utgångspunkt kan möjligtvis öka förståelsen för intervjupersonernas upplevelser kring att ha funnit sig själv sedan flytten till husvagn samt den åtföljande frihetskänslan. Ovan har också diskuterats andra faktorer som kan ha samverkat i denna process i form av att campinginvånarna troligtvis har kunnat utveckla en god identitet i den kontext där avvikelser inte ses som negativ, dvs. på campingområdet och bland dess invånare.

Mills talade också i termer av att självtänkarna kunde se sig som förryckta i andras ögon och att friheten hade ett pris, då individen oftast var tvungen att besitta ett visst mått av mod för att utveckla sin egenart och nå frihet, se ovan. Hegel ansåg som bekant att vad en individ blir för sig själv är följden av vad hon gör i samspel eller konflikt med andra, se ovan. Utifrån informanternas redogörelser kan man således tyda att deras vunna frihet inte varit helt

konfliktfri, då boendet väckt vissa reaktioner hos omgivningen som i viss mening betraktat dem som outsiders. Detta förhållande kan förmodligen tolkas på så sätt, att den vunna friheten inledningsvis haft ett pris i form av stigmatisering av det närliggande samhället. Vidare upplever informanterna att de troligtvis alltjämt upplevs som outsiders av de som inte känner till boendeformen eller invånarna t.ex. skattemyndigheten.

Hegel ansåg likt många andra tänkare att egendom bör vara varje människas rättighet.

Egendomslöshet såg han som ett symptom på ett sjukt samhälle (Liedman, 2004, s 67).

I dagens samhälle står således ett stort antal individer utan egendom och utan någonstans att bo.

3.6 En klagande ton

Liedman är av den uppfattningen att den ekonomiska friheten i den kapitalistiska andan blockerar vägen för andra friheter. Det han framför allt har i åtanke är de friheter som handlar om människors åsikter, värderingar och insikter, vilket han ser som en följd av de sammanhang där alla kan mötas blivit mindre. Ett förhållande som kanske kan vara till hjälp i förståelsen när det gäller intervjupersonernas upplevelser kring att ha politiska åsikter, men att detta är tankar som inte ventileras i några större sammanhang. Vidare anser Liedman att upplevelser många gånger standardiseras och massproduceras, kultur blir halvfabrikat och sökandet efter livets mening möter motstånd i form av det ständiga bruset från reklam- och kapitalspäckade förkunnare. Enligt Liedman minskar tiden till eftertanke i samma stund individen sätter fötterna i ekorrhjulens karusell, där kravet på prestationer ljussätter hela tillvaron och genomsyrar samhället (Liedman, 2004, s 136).

Möjligtvis kan intervjupersonernas beskrivning av lugnet, harmonin och friheten som de upplever att boendet representerar även förstås utifrån förhållandet att det aktuella boendet bereder möjlighet till eftertanke. Detta på grund av att man befinner sig i ett sammanhang bortom reklamskyltarnas fodrande närvaro, bortom konsumtionsjaktens terräng och bortom de materiella galler som omger många människor idag, enligt campinginvånarna. Liedman beskriver emellertid att en klagande ton börjat göra sig gällande i samhället. En ton av missnöje mot kapitalismens ovärdighet och dess kyla, vilket resulterat i ett sökande efter nya värden som kan betraktas som äkta och en längtan till avskilda platser där lugnet och eftertanken kan få utrymme. Liedman menar att det krävs en förändring som verkligen är en omdaning och som inte enbart består av goda tankar. Men vad, frågar sig Liedman? Därefter resonerar han kring huruvida frihet och solidaritet skulle kunna förenas, vilket jag inte kommer att gå närmre in på (Liedman, 2004, s 137). Istället går resan till campinginvånarna

och deras omdanande beslut när det gäller att bosätta sig permanent i husvagn. I detta sammanhang inbjuds en frihetstänkare vid namn Martin Heideggers. Liedman söker således belysa känslan av frihet utifrån dennes tänkande. Heideggers söker inte efter frihetens grundstenar i en förhoppning om en bättre framtid, då han istället betonar tillvarons beständiga grundvillkor. Han menar att det har blivit svårare för individen att finna sanningen i den moderna världen, då hon ofta är ett ting bland andra ting och underkastad samma slags omdaningar som de. Men individen har förmågan att distansera sig från sina givna betingelser. I detta förhållande finns hennes möjlighet till frihet, enligt Heidegger. Denne säger även att i en individs nej återfinns frihetens mysterium (Liedman, 2004, s 159, 160). Utifrån informanternas berättelser har det således framkommit att de bestämt sig för att leva ett annat liv än det som de beskriver som det ordinära, se ovan. Denna omständighet kan således tolkas på så sätt att de sagt nej till en del av de förhållanden som de anser råder. Exempelvis till de kostsamma ordinära boendeformerna, till det materialistiska levernet och den ständiga strävan efter större och mer vad den än må vara. I detta sammanhang kan man därför säga att campinginvånarna stigit ur sina tidigare roller och klätt på sig nya roller i form av campingfolkets och frihetsmänniskornas roll. Resan har nu gått dit hän att det är dags att bereda plats på scenen för Erving Goffmans tankegångar kring de skilda rollerna som utspelar sig i vardagslivets dramatik, enligt honom. Härigenom hoppas jag öka förståelsen för campinginvånarnas beskrivningar av relationen mellan campinginvånarna samt till de tillfälliga turisterna.

3.7 Campingfolket och dess scen

Erving Goffman betraktar socialt liv i form av en uppsättning roller, vilka individer strävar efter att fullgöra, rätta sig efter och bevara. För Goffman blir en givande utgångspunkt att betrakta samhället som en form av verklighetens teater. Till viss del handlar det om att finna dramaturgin i ett spel som saknar manus, vilket inte har någon början eller något slut. Goffman menar att vi är aktörer i det avseendet, dvs. att vi spelar roller i givna situationer. Vi *uppträder* dels på så sätt att vi visar vårt beteende inför en publik som Goffman valt att kalla för *frontstage*. Och dels genom att vi består av något mer än det vi ger publiken för handen, vilket han valt att benämna som *backstage* – en bakre region där de fakta som undertrycks får utlopp. Den bakre regionen har således bl.a. den funktionen att där kan man i avskildhet koppla av, lägga av sin fasad, ta en paus från repliker och kliva ur sin rollgestalt. Här kan individerna klä sig hur de vill, vara slarviga, svära, dua varandra, vara retliga osv. Enligt Goffman tillbringar arbetarklassen en större tid av dagen i den bakre regionen medan personer

med hög rang oftast befinner sig i den främre regionen. Han anser även att det finns ställen som identifieras som *gömställe* där somliga normer inte behöver upprätthållas, varför dessa kan betraktas som bakre regioner, s.k. backstages. Jaktstugor och badplatser exemplifierar sådana gömställen, då dessa tillåter befrielse från kraven att bevara den sociala fasaden och den vanliga kostymeringen. I en del fall kan många regioner fungera såväl som främre och såväl som bakre regioner beroende av vilket framträdande som utspelar sig på scenen. En privat läkarmottagning kan t.ex. utgöra en främre region under dagen då den rymmer patienter medan den kan fungera som en bakre region på kvällen i samband med att läkaren släpper väder och luftar fötterna i sin ensamhet efter dagens arbete.

Hursomhelst, det är inte bara aktören som är aktiv, då människorna i publiken icke desto mindre är medspelare i spelet, enligt Goffman. De är själva aktörer som går in och ut i olika roller och de vet att den roll som var och en spelar också är en roll, vilket även innebär att vi är andra individer bakom ridån. Goffman är således av den uppfattningen att vi påverkas av den situation vi för tillfället befinner oss i. I situationen är det emellertid inte jaget som uttrycker sig, då det hellre handlar om att det är situationen som gör jaget till en roll, enligt Goffman. Vidare anser densamma att rollen måste göras trovärdig av oss själva, men också av de andra medaktörerna. När vi presenterar oss själva och vårt agerande inför andra individer försöker vi följaktligen göra rollen trovärdig genom att kontrollera den information vi för över, eftersom denna ligger till grund för hur andra skall uppfatta oss. I detta avseende använder vi oss av scentekniska medel i form av t.ex. kläder, smycken, tecken, gester och ansiktsuttryck, vilket Goffman benämner *personlig fasad*. Han menar även att det är tillgången till dessa scentekniska medel som skiljer medelklassens livsstil från arbetarklassens. Goffman menar att jaget framhävs genom att vi *överkommunicerar* dem delar av oss själva som vi önskar framhäva medan det som vi vill stoppa långt in i garderoben *underkommuniceras*. Detta förfarande benämner Goffman i termer av *intrycksstyrning*. När en aktör kliver in på en *scen* där det finns andra aktörer befinner han sig i en fysisk miljö, vilken inkluderar rekvisita som kan bestå av möbler, dekor och andra bakgrundsinslag som aktören förfogar över. Denna inramning kallar Goffman för *setting*, vilken har ett reellt inflytande över det slutliga dramat, eftersom inramningen avgör vad eller vem som det är möjligt att gestalta (Goffman, 1994, s 22, 25- 30, 97, 101- 103, 110- 112, 114, 116).

Ja, hur skall då Goffmans tankegångar kunna användas för att öka förståelsen för de relationer som campinginvånarna beskriver att de har dels till varandra och dels till tillfälliga turister. Materialet kring detta område är dock begränsat. Intervjupersonerna upplever i största

allmänhet att kontakten är god och att den intensiveras under sommarmånaderna, då man grillar tillsammans och anordnar fester på en sådär fem minuter. Ett par har emellertid valt att ställa sig utanför gemenskapen i ganska stor utsträckning, då man varken har lust eller tid att umgås. Vidare var de av den uppfattningen att förhållandet med grillning och inbjudningar över ett glas öl eller vin krävde att man bjöd tillbaka, vilket det ekonomiska utrymmet troligtvis inte medgav hos det aktuella paret. Tidvis hade de endast mjöl, margarin och bakpulver till sitt förfogande.

Campinginvånarna har även beskrivit att nyanlända gäster ofta hjälps tillrätta när de anländer till campingen. Detta förhållande kan således tolkas utifrån campinginvånarnas övertygelse om att campingfolk är mer positivare och hjälpsammare än normal befolkningen, men bilden kan nog bli mer nyanserad än så. Goffman menar nämligen att när en människa kommer i kontakt med en annan människa söker hon oftast få upplysningar om den andre. Upplysningar om individen hjälper till att definiera situationen och gör det möjligt för de andra att veta på förhand vad hon kommer att vänta sig av dem och det omvända vad de kan förvänta sig av henne. Vidare är Goffman av den uppfattningen att om observatören inte känner till den aktuella individen kan dennes uppträdande och utseende ge vissa ledtrådar, som kan göra det möjligt för observatören att tillämpa tidigare erfarenheter av individer med liknande drag (Goffman, 1994, s 11). Detta förhållande belyses troligtvis genom citatet ovan, då informanterna menade att de kunde urskilja om de nyanlända var campingfolk eller om det var någon som hade fått för sig att de skulle leka lite campingliv. Välkommandet av nyanlända gäster kan förmodligen förstås i ljuset av dels informanternas hjälpsamhet och dels som ett sätt för campinginvånarna att definiera situationen. Härigenom kan de troligtvis få vetenskap om huruvida de nyanlända är villiga att medverka i skådespelet eller om de vill verka i avskildhet.

Om man ser till informanternas beskrivning av den aktuella kontexten och sig själva, kan man således även få vissa uppfattningar när det gäller de inbördes relationerna. Informanterna beskriver att de kan vara sig själva, klä sig hur de tycker utan att någon bryr sig. Vidare är man av den uppfattningen att ingen söker vara finare än den andre. Kan dessa förhållande endast beskrivas utifrån tankegångarna ovan gällande att informanterna skulle ha funnit sin egenart och med den friheten att kunna vara sig själva och med allt vad det innebär? Förståelsen kanske inrymmer fler dimensioner än så, vilka kan ha att göra med den aktuella kontextens möjligheter och begränsningar. Om man inledningsvis ser på det sammanhang som skådespelet utspelar sig i rymmer således inte inramningen - i form av husvagnarna och

dess omgivning - mycket plats för varken rekvisita eller scentekniska medel. Den aktuella inramningen har således vissa begränsningar när det gäller vad eller vem som det är rimligt att gestalta. Goffman beskriver även att det oftast finns ett visst avstånd eller en skiljelinje mellan den främre och den bakre regionen. På en restaurang skiljs således den främre regionen i form av matsalen från den bakre genom dörren in i köket (Goffman, 1994, s 103).

På campingområdet kan således invånarna i ganska stor utsträckning hålla koll på de övriga gästerna, varför denna skiljeväg endast är relativt marginell i jämförelse med att bo i hus eller lägenhet. Jag tänker bl.a. på den förhållandevis fria insikten till varandra beroende av vagnarnas placering, deras utrymme och deras relativt tunna väggar i varje fall när man vistas i förtältet.

Den aktuella kontexten kan troligtvis betraktas som en bakre region, vilken befriats från sociala fasader bl.a. på grund av att dessa skulle kunna vara svåra att upprätthålla. Detta beroende av att det är relativt svårt att skilja den främre från den bakre regionen. Dessa flyter på något vis samman i den aktuella kontexten, eftersom scenen även utgör en del av informanternas hem, som jag ser det. Troligtvis kan betraktelsen av att campingen tillhör en bakre region öka förståelsen när det gäller intervjupersonernas berättelser kring att kunna vara sig själva. ”Jag vet att vill jag gå ut och prata med någon så gör jag det. Åh vill jag inte så **skiter** jag i det, då drar jag ned min dragkedja och sen blir jag där”. Vidare verkar inte intervjupersonerna eftersträva en stor uppsättning scentekniska medel, då de minimerat de materialistiska inslagen i ganska stor utsträckning. I deras beskrivningar framkommer följaktligen att de tycker att den gängse normen i samhället i mångt och mycket består av att konsumera, att köpa större hus, bättre bil, nya möbler och kläder osv. Förhållanden som kanske till viss del speglar det moderna samhällets mångskiftande rolluppsättningar, vilket kräver en rik mängd av scentekniska medel. Något som informanterna har frigjort sig ifrån. Ett antagande som kan göras utifrån detta resonemang är att rolluppsättningarna i den aktuella kontexten skulle kunna vara av mindre omfattning i förhållande till andra regioner där möjligheten och kanske viljan att gestalta fler roller är större. Detta förhållande innebär troligtvis inte att det sociala livet på campingen förflyter helt i avsaknaden av roller. För att betraktas som campingfolk eller frihetsmänniskor och för att göra dessa roller trovärdiga, överkommunicerar troligtvis informanterna de delar av sig själva som de vill framhäva t.ex. friheten att kunna gå kläd hur man vill osv. Det verkar också krävas ett visst mått av scentekniska medel för att få inträde på scenen. Jag tänker bl.a. på grillar, utemöbler och ekonomiska förutsättningar för att kunna bjuda in oväntade gäster, då de nyanlända gör entré eller då en fest anordnas i all hast. Medel som kanske inte alla

gäster förfogar över, varför rollen som campingfolk skulle vara svår att göras trovärdig. Denna betraktelse kan möjligtvis tänkas utgöra en förklaring till varför vissa av campinginvånarna undandragit sig scenen. De senare är således av den uppfattningen att friheten finns bortom dessa festligheter i form av t.ex. betraktelsen av naturen som är till skänks. Ja, det är väl som Liedman hävdar, att friheten är ett mångskiftande begrepp som förändrats genom historien och från miljö till miljö. I detta sammanhang kan man nog även tillägga att begreppet har olika innebörd även inom den aktuella kontexten och att begreppet snabbt verkar kunna byta skepnader beroende av individernas betingelser.

”I tankarnas värld råder frihet” (Liedman, 2004, s 6).

4. Slutdiskussion

Det övergripande målet med studien var således att söka få ökad förståelse för fenomenet permanent husvagnsboende. De centra frågeställningarna var följaktligen dessa; Hur kom det sig att campinginvånarna flyttade permanent till husvagn? Hur beskriver campinginvånarna boendet och den omgivande kontexten? Hur ser campinginvånarnas självbild - och deras allmänna samhällssyn ut samt hur upplevs boendeformen av det närliggande samhället? Utifrån materialet ovan har man dock kunnat se att när det gäller de centrala frågeställningarna finns inga entydiga svar att ge. Dessa inrymmer följaktligen ett växelspel mellan en rad samverkande faktorer, vilka jag inte kommer att redogöra för i sin helhet i detta sammanhang eftersom det endast skulle vara att upprepa det som redan sagts. Däremot görs en kortare sammanfattning av analysresultatet.

Om man ser till den inledande frågeställningen verkar det rimligt att förstå fenomenet som en reaktion på den samtid vi nu befinner oss i. Fenomenet verkar således spegla en frigörelse från kapitalismens och konsumtionens boja och ett sökande efter andra värden i livet bortom de materiella. Beslutet rymmer följaktligen den aspekten att informanterna motsatt sig en del av de rådande förhållandena som de anser symbolisera dagens samhälle. Informanterna anser bl.a. att de kostsamma ordinära boendeformerna och det materialistiska levernet begränsar friheten för individen. I varje fall för de grupper med en snävare budget. Boendet i husvagn har dels berett vägen för de sorters friheter som campinginvånarna eftersträvar och dels förbättrat deras ekonomiska situation, så att vissa av dessa friheter kunnat förverkligas. Valet att bosätta sig i husvagn verkar till synes ha varit vingklippt i bemärkelsen att informanterna varit tvungna att göra somliga restriktioner när det gäller

ekonomin för att nå andra typer av friheter. Friheter som troligtvis skulle vara mer beskärda om man bott kvar i tidigare boenden och som i vissa avseenden skulle vara svåra att förena med ett ordinärt boende. När det gäller campinginvånarnas allmänna samhällssyn anser de vi lever i ett orättvist samhälle där de mest sårbara grupperna trycks allt längre ut i periferin. För dessa grupper är friheten antagligen marginell. Förmodligen är det rimligt att betrakta att fenomenet uppstått som en följd av folkhemmet successiva nedmonteringar och ett hårdare samhällsklimat där den ekonomiska situationen blivit allt tuffare för ett stort antal individer. Men samtidigt verkar fenomenet även vara ett uttryck för vissa individers motstånd till den samtid vi nu befinner oss i och ett sökande efter ett nytt sammanhang att ingå i. Inledningsvis nämndes att störst förståelse antagligen nås genom att betrakta förhållandena ovan utifrån deras inbördes interaktion. Beslutet att bosätta sig i husvagn fattades följaktligen i en tid av andra omdaningar i intervjupersonernas liv i form av arbetslöshet, sjukdom eller skilsmässa.

Informanterna beskriver boendet och den omgivande kontexten i nästan uteslutande positiva ordalag. Inte sällan ställs det aktuella boendet också i relation till dem ordinära boendeformerna i samhället, vilket intervjupersonerna ofta jämför med frihetens kättingar. Begreppet frihet är många gånger relationellt, varför känslan av frihet oftast består i frihet från något – i detta fall från det ordinära till det särpräglade. Förmodligen kan en del av frihetskänslan som intervjupersonerna upplever att det aktuella boendet symboliserar även botten i egendomsförhållanden i form av att de blivit ägare till sin bostad. Härigenom har de fått större makt att utöva vissa friheter. Den positiva känslan som campinginvånarna beskriver i form av att ha funnit sig själva kan bl.a. vara en följd av att de kunnat skapa sig en god identitet bland dem andra campinginvånarna.

Informanternas val av boende har resulterat i att de blivit outsiders i den bemärkelsen att de skiljer sig från övriga samhället när det gäller boendet. De anser emellertid att de frigjort sig från samhällstrycket, varför de inte känner sig stämplade. En nödvändighet för friheten, enligt Mill. Intervjupersonerna betecknar sig själva som ”vi campingfolk” eller ”vi frihetsmänniskor”. I definitionen av dessa begrepp finns utmärkande karaktäristiska drag i form av bl.a. en större hjälpsamhet, positivare livssyn och ett icke materialistiskt leverne. Att de brutit mot den gängse bostadsnormen har förmodligen upplevts som ett hot mot det kringliggande samhällets, då det finns vissa föreställningar om boendet och campinginvånarna, enligt intervjupersonerna. Det kringliggande samhället i form av vänner,

släktingar och arbetskamrater har dock förenats med tanken att informanterna valt en annan boendeform efter något år.

Betraktelsen av att campingen troligtvis kan sägas tillhöra en bakre region kan således öka förståelsen när det gäller intervjupersonernas berättelser kring att kunna vara sig själva. Dessa s.k. gömställen för att använda Goffmans begrepp tillåter följaktligen befrielse från kraven att bevara den sociala fasaden och den vanliga kostymeringen. I detta sammanhang behövs därför ingen stor uppsättning av scentekniska medel. Intervjupersonerna har följaktligen gett för handen att de minimerat de materialistiska inslagen i stor utsträckning sedan den permanenta flytten ägde rum. Rolluppsättningarna i den aktuella kontexten skulle därför kunna vara av mindre omfattning i förhållande till andra regioner där möjligheten och kanske viljan att gestalta fler roller är större. Detta förhållande innebär troligtvis inte att det sociala livet på campingen förflyter helt i avsaknaden av roller. För att betraktas som campingfolk eller frihetsmänniskor och för att göra dessa roller trovärdiga, överkommunicerar troligtvis informanterna de delar av sig själva som de vill framhäva t.ex. friheten att kunna gå kläd hur man vill osv. Det verkar också krävas ett visst mått av scentekniska medel för att få inträde på scenen och för att göra rollen som campingfolk trovärdig

Avslutningsvis kan man ställa sig frågan om husvagnsboende är något som vi kommer att se mer av i vårt samhälle framöver? Enligt intervjupersonerna är så fallet. De menar att fenomenet kommer att bli allt vanligare som en följd av det samhällsutvecklingen. En utveckling som gått mot att boendekostnaden för många ter sig orimlig och där friheten är begränsad för vissa individer med en stramare ekonomi medan den är mer omfattande för kapitalspäckade personer. Informanterna skulle emellertid inte vilja byta ut det aktuella boendet, då detta ligger väl i linje med deras livsstil som bl.a. vänder sig mot konsumtionssamhället ideal. Förhållanden som kanske inte är allmängiltiga för samtliga campinginvånare. Det finns således vissa utsatta grupper på campingen som troligtvis skulle vara i behov av ett annat boende. Men när de flesta dörrar in till de ordinära boendena i samhället verkar vara förslutna, återstår förmodligen endast några alternativ t.ex. att bo i husvagn.

Källförteckning

Ahrne, Göran., Roman, Christine., & Franzén, Mats (1996) *Det sociala landskapet*. Göteborg: Korpen. Andra omarbetade upplagan.

Gilje, Nils., & Grimen, Harald (2003) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Goffman, Erving (1994) *Jaget och maskerna*. Kristianstad: Rabén Prisma. Tredje upplagan.

Liedman, Sven-Eric (2004) *Tankens lätthet, tingens tyngd. Om frihet*. Smedjebacken: Albert Bonniers förlag.

Mill, John Stuart (2000) *Om friheten*. Lund: Bokförlaget Natur och Kultur. Första utgåvan, sjättetryckningen.

Moe, Sverre (1995) *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur.

Norbert, Elias., & Scotson, John L. (1999) *Etablerade och outsiders*. Lund: Arkiv.

Svensson, Per-Gunnar., & Starrin, Bengt (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Antologier

Becker, Howard (2003) "Ett tillämpningsfält: Avvikande beteende" i Månsson, Per., red; *Moderna teorier*, Lund: Studentlitteratur.

Sahlin, Ingrid (2003) "Självpresentationer och stereotyper i intervjuer. En studie i brott" i Meeuwisse, Anna., & Swärd, Hans., red.; *Den ocensurerade verkligheten i reportage, bild och undersökningar*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Bilaga 1. Intervjuguide

Hur kom det sig att man flyttade permanent till husvagn?

- Hur bodde ni innan ni flyttade till campingen?
- Hur kom det sig att ni flyttade hit?
- Hur såg möjligheten till andra bostadsalternativ ut?

Hur beskriver campinginvånarna boendeformen, dels i form av att leva i en husvagn och dels av att bo på en campingplats?

- Hur länge har ni bott på campingen?
- Hur trivs ni?
- Vad finns det för fördelar respektive nackdelar med att bo i husvagn och på campingplats i jämförelse med att bo i t.ex. lägenhet eller hus?
- Hur ser framtiden ut när det gäller boendet?
- Hur ser kontakten med övriga campinginvånare ut?
- Hur är upplevelsen av tillfälliga ”turister”?

Hur ser campinginvånarnas självbild ut, hur ser de i allmänhet på samhället och hur brukar det närliggande samhället reagera på boendet?

- Hur beskriver campinginvånarna sig själva?
- Hur ser campinginvånarna på samhället i allmänhet?
- Hur brukar det närliggande samhället uppleva boendet?

Bilaga 2. Presentation av intervju personerna

IP. 1: Kvinna, 55 - årsåldern, arbetslös, uppbär alfabakassa. Gift. Maken är vägmaskinisk. Antal år i husvagn: 3 år.

IP. 2: Man, pensionerad distriktsjuksköterska. Antal år i husvagn: 14 år.

IP. 3 & 4: Man & kvinna, 60- 65 årsåldern, antikvitetshandlare samt blomförsäljare. Mannen uppbär pension. Antal år i husvagn: 4 år.

IP.5 & 6: Man & kvinna, 55- årsåldern. Mannen är arbetslös medan kvinnan uppbär förtidspension. Antal år i husvagn: 1 år.

IP.7. Man, 35- årsåldern, verkstadsarbetare. Antal år i husvagn: 3,5 år.

